

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013

stockholm.se

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
Maj 2014

Dnr: 3.1-134/2014
Utgivare: Socialförvaltningen

Innehåll

Inledning	5
Demografi	5
Ekonomiskt bistånd	7
<i>Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad</i>	7
<i>Biståndshushållen</i>	9
<i>Kostnader för ekonomiskt bistånd</i>	12
<i>Hinder för egen försörjning</i>	13
<i>Ändamål med biståndet</i>	15
<i>Avslut</i>	16
<i>Etableringsreformen</i>	17
<i>Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott</i>	17
Budget- och skuldrådgivning	19
Barn och ungdom	21
<i>Stadsdelsnämndernas ansvar</i>	21
<i>Anmälningar och inledda utredningar</i>	21
<i>Öppna insatser</i>	26
<i>Dygnet-runt-vård</i>	29
<i>Familjerätt</i>	30
<i>Barn och ungdomar med LVU-beslut</i>	32
<i>Unga lagöverträdare</i>	32
<i>Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl</i>	35
För kvinnofrid – mot våld i nära relationer	38
<i>Hedersrelaterat våld och förtryck</i>	38
<i>Skyddade boenden</i>	38
<i>Brottsstatistik</i>	40
Missbruk- och beroendevård	43
<i>Uppföljning av kvalitetsgarantin</i>	43
<i>Målgruppen vuxna med missbruks-/beroendeproblem</i>	44
<i>Insatser</i>	45
<i>Barn- och föräldrastöd inom missbruk- och beroendevård</i>	49
<i>Samverkan</i>	49
<i>Utvecklingsarbete inom missbruks- och beroendevården</i>	50
Hemlöshet	51
<i>Stockholms stads strategi mot hemlöshet</i>	51
<i>Tak- över- huvudet - garantin (TÖG)</i>	52
<i>Unga vuxna i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet</i>	53
<i>Bostad först</i>	53
Vräkningsförebyggande arbete	55
Socialpsykiatri	56
<i>Målgruppsbeskrivning</i>	56
<i>Antal ärenden per handläggare</i>	58
<i>Samverkan och regeringens PRIO-satsning</i>	59
<i>Valfrihet och uppföljning</i>	60
<i>Brukarundersökning</i>	60
<i>Sysselsättning</i>	61
<i>Boendestöd</i>	65
<i>Boenden</i>	67
<i>Förmedling av boenden</i>	68
Funktionsnedsättning	69

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
4 (91)

<i>Målgruppen för LSS - Riket</i>	69
<i>Målgruppen – Stockholms stad</i>	70
<i>Verksamhetsområdet i siffror</i>	70
<i>Brukarundersökning</i>	83
<i>Hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS</i>	87
Lex Sarah	88
Anhörigstöd	91

Inledning

Socialnämnden arbetar för att stadens socialtjänst ska bedrivas utifrån likställighet, rättsäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Medborgarna ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Nämnden upprättar riktlinjer för stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden, stödjer dem genom bl.a. utbildningar och seminarier samt medverkar till utvecklandet av en kunskapsbaserad socialtjänst. En annan viktig uppgift är att följa upp stadens socialtjänstverksamhet.

Detta är den femte socialtjänstrapporten som görs för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Den första gjordes för år 2009 och de följande redovisar i huvudsak samma variabler för att möjliggöra jämförelser över tid. Statistikuppgifter är hämtade från stadens befintliga verksamhetssystem, om inte annat anges.

Demografi

Befolkningen i Stockholms stad har ökat med 236 442 personer mellan åren 1976 och 2013. Den sista december 2013 uppgick befolkningen till 897 700. Jämfört med 2012 är det en ökning med 16 465 personer, vilket motsvarar en procentuell ökning med 1,9 procent.

Befolkning/stadsdelsnämnd 2012 och 2013, förändring i antal och procentuellt

Stadsdelsnämnd	2012	2013	Förändring antal	Förändring (%)
Bromma	69 651	71 478	1 827	2,6
Enskede-Årsta-Vantör	93 544	94 867	1 323	1,4
Farsta	53 239	54 622	1 383	2,6
Hägersten-Liljeholmen	78 826	80 876	2 050	2,6
Hässelby-Vällingby	68 074	69 463	1 389	2,0
Kungsholmen	65 590	67 353	1 763	2,7
Norrmalm	68 456	68 953	497	0,7
Rinkeby-Kista	47 872	48 366	494	1,0
Skarpnäck	44 608	45 040	432	1,0
Skärholmen	34 859	35 427	568	1,6
Spånga-Tensta	38 282	38 978	696	1,8
Södermalm	124 742	126 154	1 412	1,1
Älvsjö	26 345	27 070	725	2,8
Östermalm	67 147	69 053	1 906	2,8
Hela staden	881 235	897 700	16 465	1,9

Källa: Sweco

Könsfördelningen är ganska jämn, 51 procent kvinnor och 49 procent män.

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
6 (91)

En del av befolkningsökningen i staden förklaras av att flyttnettot varit positivt, det vill säga inflyttningarna är fler än utflyttningarna. 2013 var det 66 715 personer som flyttade in till staden och 57 951 som flyttade ut, vilket ger ett flyttnetto på 8 764 personer.

Typ av förändring	2012	2013
Födda	13816	14191
Döda	-6869	-6552
Inflyttningar	64671	66715
Utflyttningar	54801	57951
Flyttnetto	9870	8764

Källa: Sweco

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt. I den senare delen ingår andra nödvändiga utgifter vid sidan av försörjningen, som exempelvis kostnader för barnomsorg, läkarvård, medicin, och tandvård. Utgångspunkten för biståndet är att tillförsäkra befolkningen en skälig levnadsnivå, vilken preciseras i riksnormen för försörjningsstöd och i stadens riktlinjer.

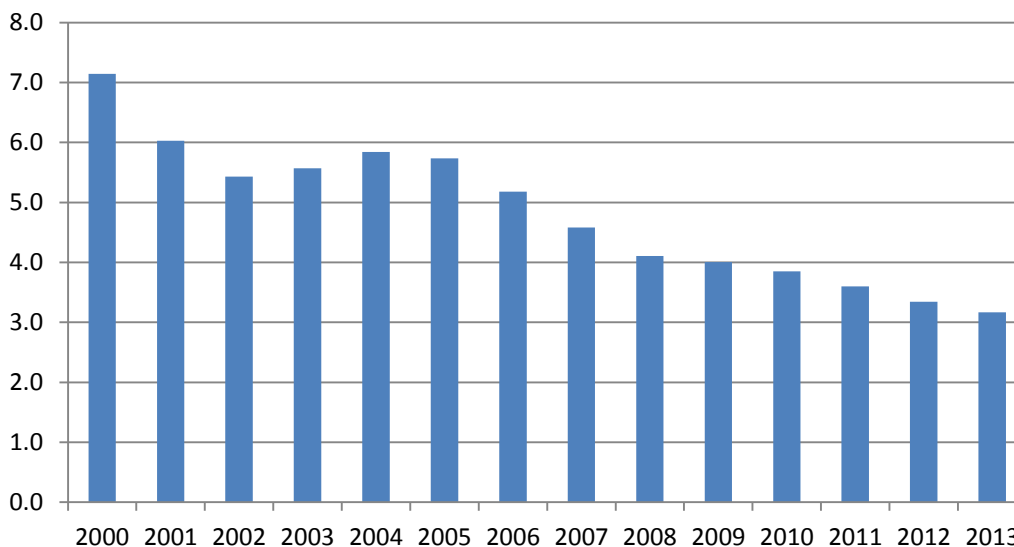
- 4 kap 3 § SoL Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för
1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och radio- och TV-avgift. (riksnorm)
 2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Ekonomiskt bistånd utgör samhällets yttersta skyddsnät och kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. I arbetet med ekonomiskt bistånd är huvuduppgiften att hjälpa personer så att de kan klara sin försörjning på egen hand. Den andra uppgiften är att ge försörjningsstöd till dess att självförsörjningsmålet är uppnått. Det är stadsdelsnämnderna och socialnämnden som ansvarar för bistånd till enskilda.

Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Behovet av ekonomiskt bistånd påverkas främst av situationen på arbetsmarknaden. Även utvecklingen inom andra områden, såsom exempelvis integrations- och utbildningspolitiken samt hur sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna är utformade påverkar hur stor andel av befolkningen som har svårt att klara sin försörjning på egen hand.

Andel av befolkningen, vuxna och barn, som fått ekonomiskt bistånd någon gång under åren 2000-2013 (%)

2013 fick totalt 28 319 personer, vuxna och barn, någon gång ekonomiskt bistånd vilket utgör 3,2 procent av befolkningen. Det är den lägsta nivån på biståndstagandet som observerats i staden sedan 1982 när socialtjänstlagen trädde i kraft. De senaste sex åren visar en fortsatt minskning, trots den konjunkturedgång som inleddes i landet under hösten 2008 och som fortfarande inte återhämtat sig. Detta kan förklaras med att arbetsmarknaden i Stockholmsområdet har varit jämförelsevis fortsatt god, men sannolikt har det även påverkats av stadens tydliga krav på den enskildes medverkan till självförsörjning, tillgång till insatser på jobbtorgen samt förbättrade utredningsmetoder för att dels undvika utbetalningar till personer som inte har ett egentligt behov av ekonomiskt bistånd, dels i ett tidigt skede erbjuda individuellt anpassade insatser för självförsörjning.

Befolkningens behov av ekonomiskt bistånd fördelar sig olika över staden beroende på befolkningssammansättningen. Det finns en tydlig skillnad mellan innerstaden och de ytterstadsområden där en stor andel befolkning har utländsk bakgrund, det vill säga är utländska medborgare eller svenska medborgare födda utrikes, och är relativt nyanlända i landet. I dessa områden består biståndshushållen även i större utsträckning av barnfamiljer vilket medför att hushållen i genomsnitt är större. Den genomsnittliga biståndstiden skiljer sig dock inte så mycket mot staden i övrigt.

Nyanlända flyktingar har särskilt svårt att komma i kontakt med arbetslivet och få arbete, och många nyanlända väljer att bosätta sig i de ytterstadsområden där det redan bor många landsmän. Det medför att det i dessa stadsdelar kontinuerligt tillkommer nya hushåll med behov av socialtjänstens insatser, då många av de nyanlända flyttar in under osäkra bostadsförhållanden och utan egen försörjning.

Behov av ekonomiskt bistånd - jämförelse mellan stadsdelsnämnderna

2013	Andel biståndsmottagare i befolkningen	Genomsnittlig biståndstid mån/år	Biståndsmottagare per hushåll	Andel utrikes födda i befolkningen
Bromma	1,6 %	6,1	1,5	15 %
Enskede-Årsta-Vantör	4 %	7,5	1,8	26 %
Farsta	3,9 %	7,2	1,6	24 %
Hägersten-Liljeholmen	1,6 %	6,5	1,4	17 %
Hässelby-Vällingby	5,4 %	7,4	1,9	28 %
Kungsholmen	0,8 %	6,3	1,3	15 %
Norrmalm	0,8 %	6,7	1,3	16 %
Rinkeby-Kista	9,9 %	7,9	2,1	57 %
Skarpnäck	3,3 %	7,4	1,6	21 %
Skärholmen	6,9 %	7,3	1,9	49 %
Spånga-Tensta	9 %	7,8	2,0	40 %
Södermalm	1,2 %	7,2	1,3	14 %
Älvsjö	1,8 %	7,3	1,6	16 %
Östermalm	0,7 %	6,4	1,3	17 %
Hela staden	3,2 %	7,2	1,7	23 %

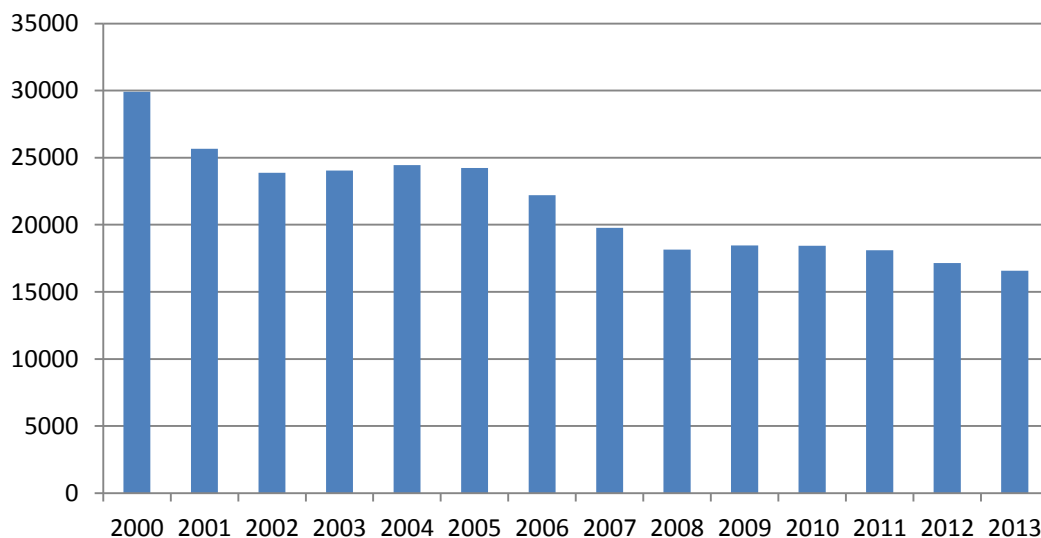
Kostnaden för ekonomiskt bistånd var 969 mnkr i staden 2013. Det var en kostnadsminskning med 19 mnkr eller 1,9 procent jämfört med föregående år. Samtliga stadsdelsförvaltningar, undantaget Hässelby-Vällingby, minskade antalet biståndshushåll något.

Minskningen var störst i Älvsjö med 10,9 procent färre hushåll, Södermalm minskade med 10,4 procent och Skärholmen med 10 procent.

Biståndshushållen

Efter att antalet biståndshushåll minskat under högkonjunkturen 2005 till 2008 vände trenden något uppåt igen 2009. Från och med 2010 har det dock minskat igen. Den genomsnittliga hushållsstorleken har legat stabilt på 1,7 sedan 2011.

Biståndshushåll som varit aktuella någon gång under året 2000 -2013 (antal)

I genomsnitt fick hushållen år 2013 bistånd 7,2 månader, vilket var i det närmaste oförändrat jämfört med 2012. Det var första året på länge som inte ökad biståndstid bidragit till att öka kostnaden för ekonomiskt bistånd. I ett längre perspektiv har biståndstiderna ökat relativt kontinuerligt fram till 2012 och är de högsta som uppmätts i staden sedan mätningarna började 1980.

Hushåll med långa biståndstider har dominerat sedan 1997. Tidigare var förhållandet det omvända. 2013 fick 42 procent bistånd i 10-12 månader medan endast 22 % fick bistånd i 1-2 månader. Ekonomiskt bistånd har därmed kommit att vara långt ifrån det tillfälliga komplement till försörjning det är avsett att vara.

Långa biståndstider ger höga årskostnader. År 2013 gick 72 procent av kostnaden för ekonomiskt bistånd till de 42 procent av hushållen som hade långa biståndstider. Endast 3 procent av kostnaden 2012 gick till de 22 procent av hushållen som hade kort biståndstid. Det är ett förhållande som varit relativt oförändrat sedan 1997. 1990 gick drygt 50 procent av kostnaden till de 20 procent av hushållen som hade långvarigt behov och 9 procent av kostnaden till de 45 procent som hade kortvariga behov.

Biståndshushållens sammansättning 2013

Hushållstyp	Andel av hushållen
Ensam man utan barn	40 %
Ensam kvinna utan barn	26 %
Par utan barn	3 %
Ensam man med barn	4 %
Ensam kvinna med barn	17 %
Par med barn	8 %
Dödsbo	2 %

Hushåll utan barn utgör drygt 2/3 av biståndshushållen. Av tradition är ensamstående män i arbetsför ålder den enskilt största gruppen som har behov av bistånd. Bland hushållen med barn är ensamma kvinnor med barn den största hushållstypen. I förhållande till sin andel av befolkningen är ensamstående kvinnor med barn den procentuellt största gruppen med behov av bistånd.

Biståndsmottagarnas åldersfördelning 2013

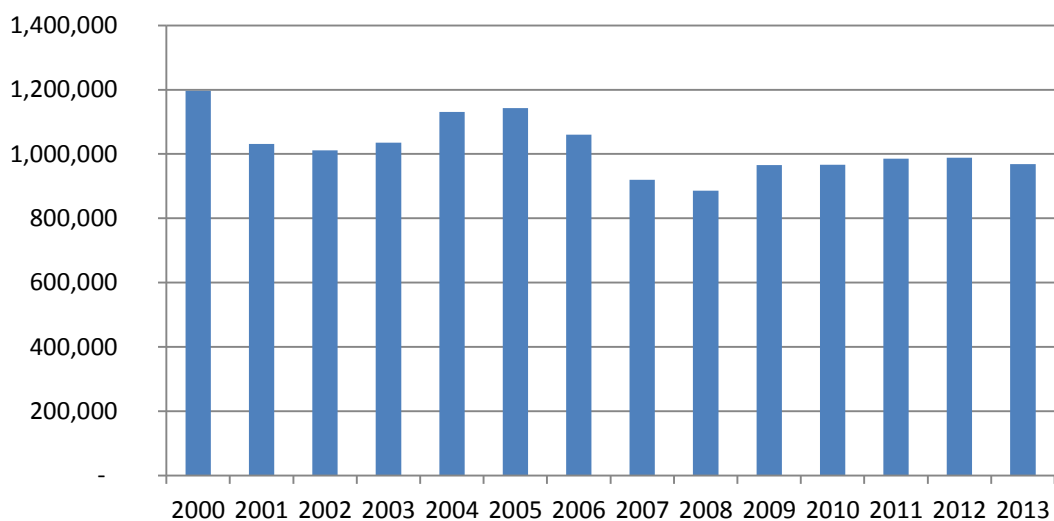
Barn	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-64 år	65 år och äldre
35 %	8 %	7 %	15 %	33 %	2 %

Ungdomar 18-20 år ingår med hänsyn till föräldrarnas försörjningsskyldighet i föräldrarnas hushåll så länge de går i gymnasieskolan. Ungdomar som fyllt 18 år och avslutat sina gymnasiestudier betraktas som vuxna med eget hushåll. Biståndsmottagare som är 65 år och äldre utgör sedan äldreförsörjningsstödet hos Försäkringskassan (nu ansvarar Pensionsmyndigheten) infördes 2003 en mycket liten andel som i första hand ansöker om bistånd utöver försörjningsstödet som exempelvis till glasögon och tandvård.

9 890 barn levde 2013 i hushåll som någon gång under året hade behov av ekonomiskt bistånd, vilket motsvarar 5,7 procent av stadens barn. Det var en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med 2012. Bland de vuxna var biståndstagandet högst i åldersgruppen 50 till 59 år, 3,6 procent, tätt följt av de i åldern 40-49 år. Även dessförinnan hade biståndstagandet varit högst bland dem i åldern 50 till 59 år. 2012 minskade biståndstagandet bland unga till 3,2 procent av åldersgruppen, trots den höga arbetslösheten bland unga. Som en jämförelse kan nämnas att 1994 hade nära 19 procent av stadens ungdomar behov av ekonomiskt bistånd någon gång under året.

Kostnader för ekonomiskt bistånd

Kostnad för utgivet ekonomiskt bistånd 2000 – 2013, löpande priser (mkr)

En mängd faktorer påverkar naturligtvis kostnaderna för ekonomiskt bistånd, som inflationen, antalet biståndsmottagare, medelbidrag per person, hushållstorlek och hur länge var och en av dessa har behov av bistånd. Antalet biståndshushåll påverkas i sin tur av till exempel befolkningsutvecklingen, konjunkturen, arbetsmetoder och bedömningar. Medelbidraget per person påverkas av normförändringar/inflation, hushållens inkomster och utgifter, handlägningsrutiner, pris- och hyresutveckling.

Under 2013 minskade kostnaden för ekonomiskt bistånd jämfört med 2012. Minskningen kan främst förklaras av ett minskat antal biståndshushåll och att hushållsstorleken minskade något. Minskningen motverkades av ett högre medelbidrag per person samt en marginell ökning av den genomsnittliga biståndstiden. Medelbidraget per hushåll var 8 107 kr under 2013, vilket var en ökning med 1,4 procent i förhållande till 2012. Medelbidraget påverkas av normhöjning, hyreshöjningar och övrig inflation, hushållens storlek samt relationen mellan hushållens inkomster och utgifter. Normhöjningen för 2013 var i genomsnitt för hushållen 1,03 procent. Under 2013 ökade dock priserna på utgifter som ingår och inte ingår i normen med ytterligare 0,27 procent.

Sammanfattningsvis förklaras kostnadsminskningen med -1,9 procent mellan 2012 och 2013 av:

	Förändring i mnkr	Förändring i % - enheter
Färre biståndshushåll	-32,5	-3,3
Mindre hushållstorlek	-5,3	-0,5
<i>Motverkades av</i>		
Högre medelbidrag per person	18,9	1,9
Något ökad biståndstid	0,3	0,0
Synergieffekt	-0,6	-1,9
Summa	-19,2	-1,9

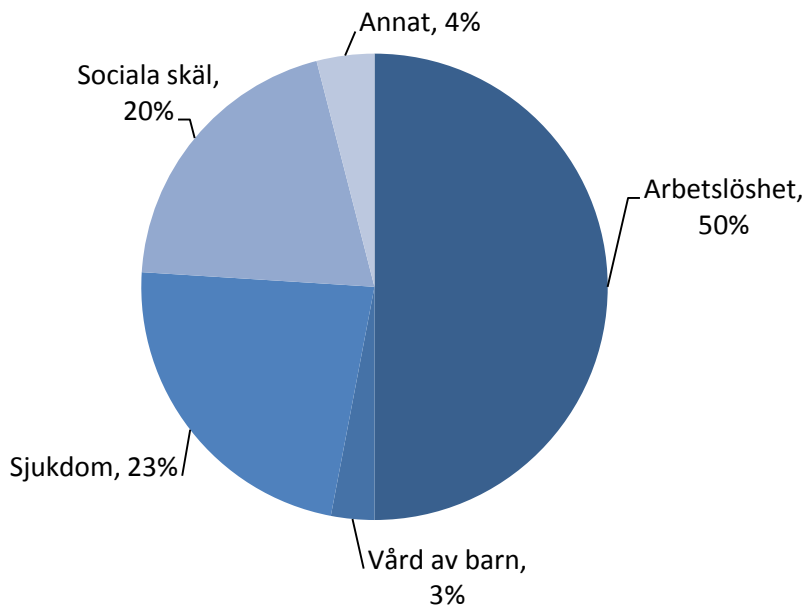
När en motsvarande beräkning görs för respektive stadsdelsförvaltning framkommer något olika förklaringar till kostnadsförändringarna. Det beror bland annat på stadsdelsområdenas sinsemellan olika befolkningsstrukturer och troligtvis i viss mån på olika arbetssätt.

Vid en genomgång av ändamålen för ekonomiskt bistånd framkommer att de kostnader som ökat 2013 i huvudsak är de som är kopplade till bostadssituationen. Det rör sig främst om kostnader för vandrarhem och hotell för bostadslösa personer och familjer. Dessa ökade med totalt 7,2 miljoner kronor. Utifrån barnperspektivet placeras bostadslösa barnfamiljer inte på härbärgen utan på hotell eller vandrarhem.

Hinder för egen försörjning

Försörjningshindren kan delas in i tre dominerande huvudkategorier; arbetslöshet, sjukdom samt sociala skäl. Indelningen har en koppling till vilka insatser som är lämpliga för att undanröja den sökandes hinder för självförsörjning. Den fjärde största orsaken är vård av barn under dess första år, där anledningen antingen är otillräcklig föräldrapenning eller att man sökt och väntar på barnomsorgsplats.

Försörjningshinder - fördelningen av kostnaderna på kategorier, 2013

I jämförelse med 2012 är det främst kostnaderna för arbetslöshet som har ökat. Sociala skäl och sjukskrivna har minskat något.

Arbetslöshet

De flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. De som är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt tillhör kategorin arbetslösa. Kategorin rymmer personer med otillräcklig eller ingen arbetslöshetsersättning, med otillräcklig ersättning av aktivitetsstöd samt flyktingar som av något skäl inte erhållit introduktionsersättning inom introduktionsperioden. Personer som är arbetslösa ska aktivt söka arbete och göra det som krävs för att kunna få ett arbete. Arbetslösa hänvisas som regel till stadens jobbtorg för stöd och insatser.

Kategorin arbetslösa omfattar en långt större andel av de vuxna biståndstagarna än den andel av kostnaden för ekonomiskt bistånd som de står för. Årskostnaden per arbetslös person är lägre än för dem med sociala skäl eller de med sjukdom, vilket bland annat beror på att biståndstiden för arbetslöshet är något kortare.

Sjukdom

När det gäller kategorin som på grund av sjukdom har behov av försörjningsstöd består den av en grupp som bedömts ha varaktigt nedsatt arbetsförmåga men som har otillräcklig sjuk- eller aktivitetsersättning och därför behöver kompletterande försörjningsstöd. En annan grupp är de sjukskrivna, det vill säga personer med läkarutlåtande som styrker nedsatt arbetsförmåga som inte har kvalificerat sig för sjukpenning eller som har låg sjukpenning. I arbetet med personer som söker försörjningsstöd på grund av att de av hälsoskäl inte anser sig kunna arbeta är det inte sjukdomen i sig som ska bedömas utan arbetsförmågan, och för detta krävs nära samverkan med konsultläkare, vårdcentraler, psykiatrimottagningar,

arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Det finns också personer som fått sin sjukpenning eller sjukersättning indragen på grund av att försäkringskassan bedömt att de har arbetsförmåga, och dessa hänvisas i första hand till stadens jobbtorg för stöd och insatser att komma ut på arbetsmarknaden igen.

Slutligen finns en grupp personer som utförsäkrats från den tidsbegränsade sjuk- och aktivitetsersättningen eller som har förbrukat sina sjukpenningsdagar. Dessa ska i första hand skriva in sig i arbetsförmedlingens introduktionsprogram och ansöka om aktivitetsstöd. De kan dock behöva kompletterande försörjningsstöd om aktivitetsstödet är otillräckligt att försörja sig på.

Sociala eller medicinska hinder

Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från sjukvården. Skälen kan exempelvis vara ett allvarligt missbruk, psykisk ohälsa eller en plötslig krissituation.

Ändamål med biståndet

De totala kostnaderna för utbetalt bistånd uppgick 2013 till 968 mnkr och 837 mnkr (86 procent) utgjordes av försörjningsstöd.

Försörjningsstödet andel av det totala ekonomiskt biståndet 2006-2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Försörjningsstöd	88,8%	89,0%	89,1%	90,2%	89,7 %	88,2 %	87 %	86 %
Övrigt ekonomiskt bistånd	11,2%	11,0%	10,9%	9,8 %	10,3 %	11,8 %	13 %	14 %

Försörjningsstödet andel av det ekonomiska biståndet har ökat svagt sedan 2003, men trenden bröts 2010. Nedan följer en jämförelse av kostnaderna för de vanligaste ändamålen utöver försörjningsstödet samt hur många hushåll som erhållit respektive ändamål.

Övrigt ekonomiskt bistånd 2004 resp. 2013

Ändamål	Summa i tkr		Antal hushåll	
	2004	2013	2004	2013
Begravningskostnader	5 182	2 880	533	328
Boendekostnad hotell	25 860	30 398	604	770
Boendekostnad härbärke	6 240	8 431	686	645
Boendekostnad vandrarhem	5 832	20 689	342	732
Hemutrustning	9 897	5 224	1 902	984
Läkarvård	7 066	6 647	8 905	7 165
Medicinkostnad	10 049	9 628	9 471	7 860
Skuldsanering hyror	6 383	6 415	687	475
Tandvård	24 773	14 657	7 060	4 243

Sedan 2004 har en minskning skett avseende de flesta redovisade ändamål både gällande kostnader och hushåll. Den minsta förändringen har skett när det gäller bistånd till läkarvårds- och medicinkostnad vilket är ändamål som i princip alltid beviljas om hushållet är berättigat till försörjningsstöd. Kostnaderna för logi minskade stadigt under flera års tid, men under 2011 ökade de markant jämfört med 2010 och de har fortsatt att öka både under 2012 och 2013. Totalt ökade kostnader för tillfälliga boenden från nära 27 mnkr 2010 till över 60 mnkr 2013.

Ändamål där kostnaden ökade kraftigt under 2013

Ändamål	2012		2013	
	Hushåll	Summa i tkr	Hushåll	Summa i tkr
Boendekostnad på hotell	590	27 289	770	30 398
Boendekostnad härbärke	590	7 809	645	8 431
Boendekostnad vandrarhem	534	18 200	732	20 689

Avslut

Totalt avslutades 5 145 hushåll under 2013, vilket motsvarade 31 procent av biståndshushållen. Det var 740 hushåll färre avslutade än 2012. Den största andelen avslutades till arbete, 26 procent. Andra stora kategorierna är flytt och engångsansökan, det vill säga att den sökande i grunden är självförsörjande.

Andelen med okänd orsak är stor vilket beror på att det inte finns någon skyldighet att rapportera varför man inte längre ansöker om bistånd.

Avslutsorsaker 2013

Avslutsorsak	Ensamstående utan barn	Ensamstående med barn	Par utan barn	Par med barn
Börjat arbeta	28 %	30 %	24 %	36 %
Börjat studera	8 %	9 %	2 %	6 %
Beviljats sjuk-/akt.ers/pens/äldref	11 %	4 %	17 %	2 %
Beviljats A-kassa/Alfa/akt.stöd	3 %	3 %	4 %	3 %
Beviljats annan ersättning	6 %	9 %	9 %	7 %
Flyttat från stadsdelen	12 %	15 %	10 %	10 %
Övrigt/okänt	32 %	30 %	38 %	36 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %

Etableringsreformen

Från och med 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för nyanländas etablering och beslutar om rätten till etableringsplan och etableringsersättning. Antalet hushåll med introduktionsersättning har därför successivt minskat sedan 2011.

I vissa situationer kan ändå de nyanlända som omfattas av etableringslagen ha behov av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Detta både under ”glappet” som uppstår mellan ersättningen från Migrationsverket och etableringsersättningen från Försäkringskassan, samt i andra situationen då denna ersättning inte är tillräcklig.

Den statistik som staden fått för de som avslutar etableringsperioden visar att ett stort antal av dessa personer inte har nått egen försörjning. Dessa har rätt till fortsatta insatser (JOB och UGA) inom Arbetsförmedlingen.

Bostadssituationen för nyanlända är fortsatt svår och medför kostnader för ekonomiskt bistånd i akuta situationer, särskilt för anhöriga till ensamkommande barn. Dessa anhöriga har inte ett ordnat boende när de anländer och faller under kommunens yttersta ansvar.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Under 2013 har stadens FUT-arbete utvärderats av Sweco Strategy AB och redovisas i en enskild rapport tillsammans med den årliga FUT-rapporten för 2013. Utvärderingen resulterade i flera utvecklingsområden varav ett var arbetet för en större likabehandling i staden när det gäller att utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Ett annat utvecklingsområde var arbetet med att

förhindra interna felaktigheter och att säkerställa att ekonomiskt bistånd betalas till rätt person.

I staden arbetar 14 FUT-utredare på stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningarna har organiserat arbetet på olika sätt och avsatt arbetstid för FUT-arbete varierar från 25 till 100 procent. Utredarna har erbjudits verksamhetsstöd i form av handledning och utbildning.

FUT-arbetet består av tre delar: det förebyggande arbetet, att aktivt utreda misstänkta fel och att följa upp fattade beslut om återkrav eller polisanmälan. Antalet ärenden under pågående utredningar var 116 medan ärenden på uppföljning var 599, vid en genomgång i september 2013.

Det har under 2013 inkommit 811 nya misstankar om felaktig utbetalning. Under året inleddes 415 utredningar. Den vanligaste orsaken till att en FUT-utredning inletts är oredovisade inkomster. Det stod totalt 349 ärenden i kö vid årskiftet 2013/2014. Det beslutades om 319 återkrav och gjordes 61 polisanmälningar. Återkravsbeloppet uppgick till knappt 7,3 miljoner kronor. Under samma period återbetalades nästan 1,3 miljoner kronor. Förvaltningarna har fått tio bifall på ansökan om ersättningstalan motsvarande ett belopp på 281 856 kr. Åtta yrkande har avslagits varav tre överklagats till Kammarrätten. I ett ärende har Kammarrätten bifallit överklagan och två har meddelats prövningstillstånd. Under året har förvaltningarna fått tio fällande bidragsbrottsdomar och två åtal ogillades. Tilldömt skadestånd var 401 639 kr.

Flera personer slutar ansöka om ekonomiskt bistånd när en felaktig utbetalning upptäcks eller när en FUT-utredning inleds. Det kan även innebära att biståndet sänks om en oredovisad inkomst upptäcks. Detta innebär en besparing och därför görs en uppskattning av det inbesparade beloppet utifrån en gemensam modell för staden. Inbesparat belopp för 2013 uppgick till 3,4 miljoner kronor.

	2011	2012	2013
Inkommande FUT	1056	797	811
Inledda utredningar	424	487	415
Ärenden i kö (31.12 varje år)	725	700	349
Återkrav	272	272	319
Återkravsbelopp	6 211 154 kr	8 303 979 kr	7 236 425 kr
Inbesparat belopp	4 172 870 kr	4 465 727 kr	3 383 850 kr
Återbetalat	1 000 310 kr	1 188 566 kr	1 277 721 kr
Polisanmälan	53	80	61
Fällande domar	5	17	10
Tilldömt skadestånd	283 337 kr	1 260 815	401 639 kr

Budget- och skuldrådgivning

I staden arbetar 23 budget- och skuldrådgivare fördelat på 14 stadsdelar och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Arbetet med budget- och skuldrådgivning kan utifrån gällande lagstiftning sammanfattas i fyra områden: hushållsekonomisk rådgivning, råd och stöd vid frivilliga uppgörelser, råd och anvisningar i samband med skuldsaneringsförfarandet och förebyggande arbetet. För att göra budget- och skuldrådgivningen mer tillgänglig och minska kötiden infördes öppen mottagning under 2012 och arbetet har fortsatt även 2013. De flesta förvaltningar har en öppen mottagning. Varje år genomför Konsumentverket en webbenkät till landets alla kommuner och resultatet lanseras i en lägesrapport. I rapporten (2014:1) beskrivs bland annat att det finns ett behov för flera kommuner att marknadsföra budget- och skuldrådgivning eftersom många invånare saknar kunskap om att den hjälpen finns.

Under 2012 antog Kommunfullmäktige stadsgemensamma riktlinjer för arbetet och dessa reviderades under 2013. Socialförvaltningen har ett samordnande ansvar för budget- och skuldrådgivningen vilket har resulterat i nätverk för rådgivarna och chefsmöten. Under året har även anordnats en föreläsning i samarbete med Skatteverket med information om personer med skyddad identitet, folkbokföringen samt olika företagsformer.

Socialförvaltningen har under 2013 fortsatt arbetet med Guiderummet, en situationsanpassad klickguide som ska ge enklare rådgivning och information på webben. Guiden vänder sig till såväl rådsökande som samarbetspartners inom socialtjänsten. Guiden lanserades i januari 2014.

Konsumentverket har utvecklat ärendehanteringssystemet Boss, vilket ersatt tidigare system Hepp. Under 2012 integrerades detta i stadens system och samtliga rådgivare använder detta. Under 2013 har arbetet med att uppgradera systemet till senaste version inletts och slutfördes i februari 2014. Under 2013 har arbetet med att säkerställa en likställig hantering av Boss för stadens rådgivare påbörjats. Ett led i arbetet har varit att se över den stadsövergripande statistiken för 2013. Konsumentverket arbetar fortfarande med att statistikrapporterna i Boss ska vara tillförlitliga och kunna användas. Samtliga förvaltningar har uppfyllt målet i stadens budget att ingen barnfamilj ska behöva vänta mer än en vecka innan de träffar en budget- och skuldrådgivare.

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
20 (91)

Stadsdel	Nya ärenden	Pågående ärenden	Ansökan skuldsanering	Avslutade ärenden
Bromma	104	62	28	55
Enskede-Årsta-Vantör	232	187	40	193
Farsta	108	99	35	82
Hägersten-Liljeholmen	253	91	25	97
Hässelby-Vällingby	147	124	23	117
Kungsholmen/ Norrmalm/Östermalm	329	261	84	224
Rinkeby-Kista	385	282	106	103
Skarpnäck	99	90	25	65
Skärholmen	167	62	38	110
Enheten för hemlösa	129	79	15	50
Spånga-Tensta	107	80	52	25
Älvsjö	49	31	10	37
Totalt:	1773	1386	453	1103

Källa: Manuell statistik inhämtade från rådgivarna i staden för 2013.

Antalet skuldsaneringsansökningar till Kronofogden ökar varje år. För hela Sverige inkom 2013 totalt 9184 ansökningar varav 5 357 beviljades. I sju av tio ansökningar har en budget- och skuldrådgivare varit behjälplig. *(Källa: Konsumentverkets lägesrapport 2014:1)*

Barn och ungdom

Stadsdelsnämndernas ansvar

Socialnämnden (stadsdelsnämnden) är det samhällsorgan som i lag ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Socialnämndens barn- och ungdomsverksamhet förutsätts omfatta såväl preventiva som avhjälpande insatser. Kommunens socialtjänst ska verka för att undanröja sådana missförhållanden i barns miljö, som kan innebära risk för skadlig påverkan på den personliga och sociala utvecklingen. Ansvaret omfattar bl.a. skydd, vård, stöd och psykosocial behandling av utsatta barn och ungdomar i enlighet med lagstiftningen i SoL, FB, LVU och LSS.

Socialtjänstens uppmärksamhet ska i första hand riktas till barn (under 18 år) som far illa eller riskerar att fara illa på grund av förhållandena i hemmet eller sitt eget beteende (prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer). Socialnämndens yttersta ansvar att förhindra att barn utvecklas ogynnsamt fräntar inte andra myndigheter – förskolan, skolan och hälso- och sjukvården, att inom ramen för sina ålägganden svara för verksamheter som syftar till att främja personlig och social utveckling hos barn och motverka social utslagning och marginalisering. Samhällets särskilda skyddsansvar för utsatta barn och unga förutsätter nära samverkan mellan myndigheter och organisationer (5 kap 1a § SoL, 1 kap. 2a § SkoL, 2f § HSL, 2 kap 1a § och 2 § LYHS).

Anmälningar och inledda utredningar

En förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ingripa till barns stöd och skydd och utreda deras behov är att socialtjänsten får vetskap om förhållanden som kan innebära en risk för ogynnsam utveckling. Kännedom om missförhållanden erhålls främst genom anmälningar som kommer från andra myndigheter och organisationer och från enskilda. Ansökningar från barn och deras familjer ska alltid föranleda utredning och är inte medräknade nedan.

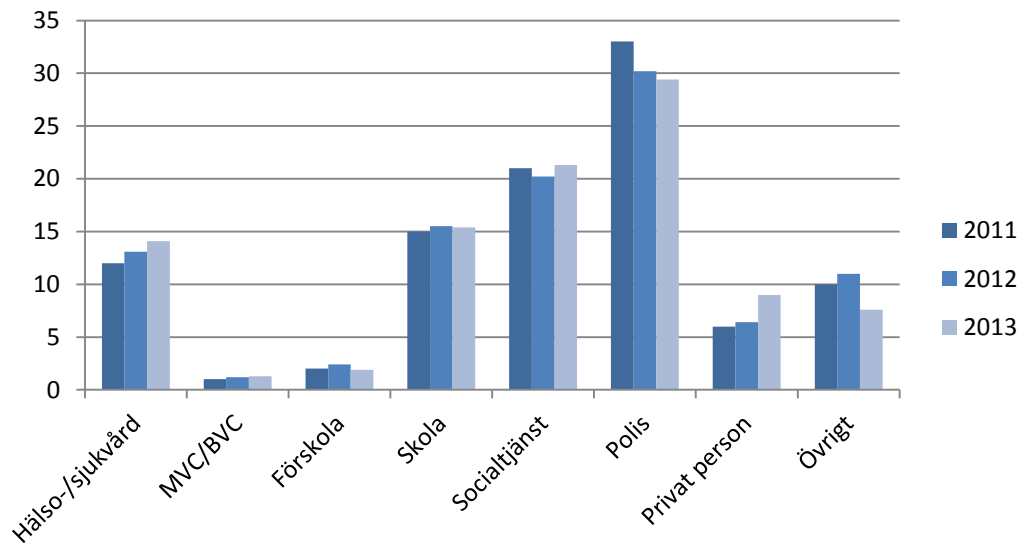
Under 2013 inkom totalt 15 224 anmälningar till stadsdelsförvaltningarna enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Flera anmälningar kan ha inkommit för varje enskilt barn eller ungdom. Motsvarande antal för 2012 var 14 115. Under 2011 inkom 11 030 anmälningar, vilket innebär att anmälningarna totalt har ökat med nästan en tredjedel. Även jämfört med åldersgruppens andel av befolkningen har antalet anmälningar ökat sedan 2011, från 5,9 % till 7,8 %. Drygt 50 procent av anmälningarna ledde till att en utredning inleddes vilket också är en ökning. För 2011 var motsvarande andel 40 procent och för 2012 var andelen 46 procent.

*Antal inkomna anmälningar och av dessa inledda utredningar enligt 11 kap. 1 och 2 §§
SoL per stadsdelsnämnd under 2013*

Stadsdelsnämnd	Antal invånare 0-20 år	Antal inkomna anmäl- ningar	Antal inledda utred- ningar	Andel inledda utred- ningar i %	Flickor	Pojkar
Bromma	17 681	860	436	50,7	219	217
Enskede-Årsta-Vantör	21 463	1 920	948	49,4	395	553
Farsta	12 503	1 314	766	58,3	335	431
Hägersten- Liljeholmen	16 701	1 618	951	58,8	429	522
Hässelby-Vällingby	18 360	1 974	1005	50,9	392	613
Kungsholmen	10 262	543	277	51	96	181
Norrmalm	11 907	534	214	40,1	79	135
Rinkeby-Kista	13 442	1 502	841	56	347	494
Skarpnäck	10 528	1 017	466	45,8	195	271
Skärholmen	9 428	1 181	711	60,2	314	397
Spånga-Tensta	11 954	787	459	58,3	211	248
Södermalm	22 220	1 170	472	40,3	181	291
Älvsjö	7 410	453	209	46,1	99	110
Östermalm	11 229	351	134	38,2	51	83
Hela staden	195 084	15 224	7889	51,8	3343	4546

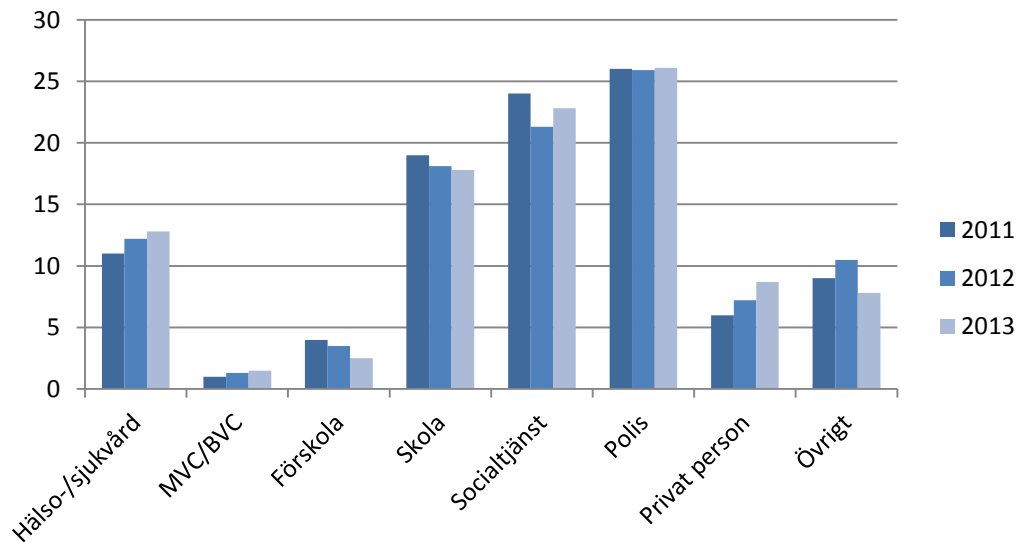
Liksom tidigare år inkom under år 2013 flest antal anmälningar från polisen och andelen uppgick till 29 procent av totalt inkomna anmälningar. Andelen anmälningar från polisen har dock fortsatt att minska något i jämförelse med tidigare år.

Andel (procent) anmälningar per kategori uppgiftslämnare av totalt inkomna anmälningar

Anmälningar från mödravårds- och barnavårdscentraler liksom från förskolan utgör fortfarande en mycket liten andel av det totala antalet inkomna anmälningarna. Andelen inkomna anmälningar per kategori uppgiftslämnare som sedan har lett till en aktualisering har i princip varit samma under de senaste åren. (se diagrammet nedan)

Andel (procent) aktualiseringar per kategori uppgiftslämnare av totalt antal aktualiserade

En hög ambition finns att utveckla samverkan generellt sett inom staden. Detta inkluderar också samverkan mellan individ- och familjeomsorgen i stadsdelsförvaltningarna och mödra- och barnhälsovården respektive förskolan för att förebygga problem och tidigt upptäcka behov av stöd. En försiktighet finns kring att konstatera brister i föräldrars omsorg av sina barn. Möjligen kan detta vara en

förklaring till att så få anmälningar inkommer trots att samverkan sker mellan ansvariga lokala verksamheter.

Andel anmälningar som ledde till utredning, i relation till befolkningen i respektive åldersgrupp (i procent)

Stadsdelsnämnd	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Bromma	1,6	2,6	4,0	4,8	0,4	2,5
Enskede-Årsta-Vantör	3,1	4,6	5,9	9,3	2,0	4,4
Farsta	3,3	5,0	9,3	16,8	3,4	6,1
Hägersten-Liljeholmen	2,7	5,6	10,0	18,2	2,6	5,7
Hässelby-Vällingby	4,3	4,0	9,3	11,9	1,4	5,5
Kungsholmen	1,0	2,3	3,8	13,2	1,6	2,7
Norrmalm	1,0	1,7	2,4	6,3	0,7	1,8
Rinkeby-Kista	3,5	4,3	11,3	16,2	2,0	6,3
Skarpnäck	2,6	4,4	6,8	10,1	2,4	4,4
Skärholmen	7,7	7,9	9,6	11,4	1,6	7,5
Spånga-Tensta	2,6	3,6	5,0	8,0	1,6	3,8
Södermalm	1,0	1,9	3,4	7,6	0,4	2,1
Älvsjö	2,3	1,9	4,3	6,9	1,4	2,8
Östermalm	0,8	1,7	1,6	2,2	0,4	1,2
Hela staden	2,5	3,7	6,4	10,3	1,5	4,0

Av de anmälningar som leder till utredning utgör de mindre barnen en låg andel och ungdomar mellan 15 och 17 år den högsta andelen vilket har varit fallet under de senaste åren. Det finns dessutom variationer mellan stadsdelarna när det gäller hur hög andel av barn i olika åldersgrupper som utreds. Stadsdelarnas sociala utsatthet generellt förklarar en del av dessa skillnader. Andra faktorer som påverkar förhållandet kan vara hur aktiv och omfattande den förebyggande och uppsökande barn- och ungdomsverksamheten är.

Andel inledda utredningar per uppgiftslämnare i olika åldersgrupper, i procent

Uppgiftslämnare	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Hälso- och sjukvård	16,3	12,8	13,5	10,3	10,7	12,8
MVC och BVC	6,1	0,5	0,1	0	0,2	1,5
Skola och fritids	3	24,6	27,6	17,8	8,5	17,8
Förskola	8,9	2,1	0,2	0	0	2,5
Socialtjänst	23,7	19,8	18,6	26,3	30,5	22,8
Polis	23,4	18,6	27,1	32,3	34,9	26,1
Privatperson	12,3	13,9	5,7	4	5,9	8,7
Övrigt	6,4	7,5	7,1	9,2	8,8	7,8

Ovanstående tabell visar andelen aktualiserade barn och ungdomar i olika åldersgrupper, relaterat till de vanligaste uppgiftslämnarna. Anmälningar från polisen medför oftast att en utredning inleds.

Antal anmälningar från polisen som rörde barn upp till 10 år

Stadsdelsnämnd	2013	2012
Bromma	43	45
Enskede-Årsta-Vantör	99	74
Farsta	71	51
Hägersten-Liljeholmen	83	50
Hässelby-Vällingby	100	70
Kungsholmen	23	13
Norrmalm	13	16
Rinkeby-Kista	116	72
Skarpnäck	45	28
Skärholmen	82	36
Spånga-Tensta	62	41
Södermalm	28	22
Älvsjö	24	14
Östermalm	13	9
Hela staden	802	541

Antalet anmälningar från polisen som har berört barn under 10 år har ökat stadigt de senaste åren. Det är sannolikt att dessa till övervägande del rör barn som lever med våld, antingen för att de har bevittnat våld eller själva varit utsatta för våld. Det är motsägelsefullt att anmälningar från polisen rörande mindre barn så sällan leder till utredning, möjligen är det så att en utredning inleds i ett senare skede och att anmälan då registreras som inkommen från socialtjänst. Enligt riktlinjerna ska en utredning alltid inledas när det förekommit våld i barnets familj.

Utredningstider

En mätning av utredningstider har skett mellan januari till juni under de senaste tre åren. Under första halvåret 2011 var det en stor andel, nästan hälften, av utredningarna som hade pågått mer än de lagstadgade fyra månaderna. Denna andel har under första halvåret 2013 sjunkit till 38,5 procent i staden som helhet. Även antalet utredningar som pågått länge och där beslut om förlängning har fattats har ökat. Ett beslut om förlängning av utredningstiden kan bara fattas om det finns godtagbara skäl för det. Hög arbetsbelastning är inte ett godtagbart skäl vilket kan förklara att beslut om förlängning endast finns i 30 procent. Antalet utredningar som pågått längre tid än fyra månader har dock sjunkit i nästan alla stadsdelsnämnder. Trots en högre inströmning av anmälningar och hög personalomsättning har de flesta nämnder alltså ökat genomströmningen av utredningar.

Andel utredningar som pågått mer än 4 månader samt andel med beslut om förlängning

Stadsdelsnämnd	Andel utredningar som pågått mer än 4 månader i procent			Därav med förlängningsbeslut, antal			Andel utredningar som pågått mer än 4 månader med beslut om förlängning, i procent		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Bromma	60,3	52,8	31	1	6	5	1,1	5,7	12,5
Enskede-Årsta-Vantör	68,2	58,6	36,9	31	13	23	11,6	8	15,3
Farsta	39,9	47,7	28,3	20	24	20	22	17,9	26,3
Hägersten-Liljeholmen	34,3	57,5	38,7	3	19	19	5,3	21,6	26,4
Hässelby-Vällingby	55,8	39,4	47,8	87	73	106	66,9	75,3	70,2
Kungsholmen	27,6	16,9	19,2	12	6	10	57,1	40	43,5
Norrmalm	40,2	18,1	29,8	19	8	13	48,7	53,3	31
Rinkeby-Kista	63,5	60,1	46,4	35	83	78	19,6	45,9	58,2
Skarpnäck	23,7	60,6	48,9	4	18	14	14,3	22,5	15,2
Skärholmen	29,1	30,4	37,7	38	19	37	50,7	32,2	29,1
Spånga-Tensta	69,4	46,8	56,7	3	9	9	2,7	9,5	6,6
Södermalm	20,3	22,4	26,4	7	6	5	14,9	10,2	9,8
Älvsjö	32,8	27,3	29,9	4	1	0	19	6,7	-
Östermalm	31,6	31	31,9	5	15	13	20	68,2	56,5
Hela staden	46,7	44,3	38,5	269	300	352	22,7	26,6	31

Det finns vissa skillnader avseende kön, andelen utredningar som pågått mer än fyra månader var högre för flickor (41,5%) än för pojkar (36,3%) sett till hela åldersgruppen 0-20 år. För de lägre åldersgrupperna är skillnaderna inte stora men när det gäller åldersgrupperna 15-17 och 18-20 år är skillnaden mer än 10 %.

Öppna insatser

Många öppna insatser erbjuds i form av rådgivande verksamhet utan att formellt beslut krävs. Dessa rådgivande öppna insatser redovisas inte i denna rapport (t.ex. gäller detta kuratorssamtal eller samtalsgrupp vid någon av stadens ungdomsmottagningar eller olika stödgruppsverksamheter för barn och unga eller till föräldrar).

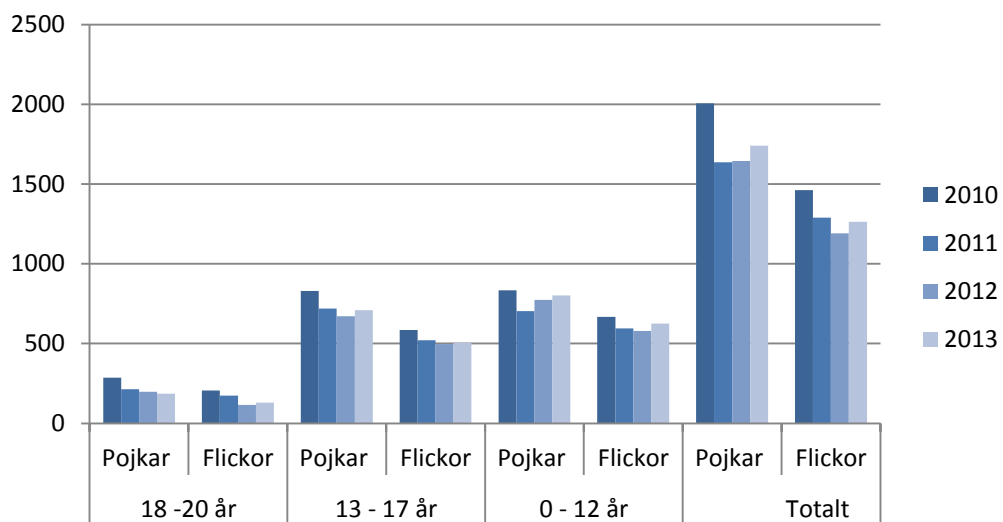
Enligt tabellen nedan visar en jämförelse under tidsperioden 2008 till 2013 att antalet barn och ungdomar med beslutade öppenvårdsinsatser har varierat under åren.

Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1§ SoL under åren 2008 t.o.m. 2013

År	Pojkar	Flickor	Alla
2008	1267	872	2139
2009	1975	1435	3410
2010	2005	1461	3466
2011	1636	1290	2926
2012	1644	1192	2836
2013	1740	1263	3003

Sammanställningarna ovan och nedan visar att något fler pojkar än flickor beviljas öppenvårdsinsatser oavsett ålder.

Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1 § SoL under åren 2010 t.o.m. 2013 fördelat på olika åldersgrupper

Föräldrastöd

Alla föräldrar i Stockholm med barn 3 – 12 år fick under 2012 erbjudande om att delta i ABC eller Komet föräldraträffar. 7 546 föräldrar anmälde sig under tiden 1 juni 2012 till 31 december 2013. Under 2013 har 3 017 föräldrar deltagit i ABC föräldraträffar och 406 i Komet. Under hösten 2013 erbjöds en föreläsning med temat ”Barns välmående och självkänsla” till föräldrar som står i kö till Komet och ABC. 650 föräldrar deltog på föreläsningen.

Kontaktperson/-familj

Den vanligaste biståndsbedömda insatsen är fortfarande beviljande av en kontaktperson-/familj. Insatsen är ett lekmannauppdrag och syftet är att stödja barnet/ungdomen eller dess föräldrar. Tendensen under de senaste åren är att insatsen minskar i omfattning, från 41 procent beviljade insatser år 2005 till 22 procent beviljade insatser under år 2013. Orsakerna till minskningen är sannolikt

flera, men under de senaste åren har forskning finansierad av Stockholms stad visat på en osäkerhet kring vilka effekter insatsen uppnår.

Andel (procent) beviljad insats i form av kontaktperson/-familj enligt 4 kap. 1 § SoL

År	18-20 år	13-17 år	0-12 år	Totalt
2005	31	34	48	41
2006	26	34	41	36
2007	23	29	37	34
2008	31	40	75	51
2009	24	30	39	33
2010	28	26	32	29
2011	27	23	30	27
2012	24	22	24	23
2013	26	23	22	22

Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 § sol.

Insatskategorin ”särskilt kvalificerad kontaktperson” kan ges antingen med stöd av 3 kap. 6 § SoL eller med stöd av 22 § LVU. Bestämmelserna innebär att en särskild kvalificerad kontaktperson ska kunna utses för unga som har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka missbruk, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Beslut om insatsen har minskat något. Under 2011 beviljades 77 ungdomar (67 pojkar/10 flickor) och 2012 beviljades 51 ungdomar insatsen (43 pojkar/8 flickor). Antalet insatser för 2013 var totalt 46 varav 43 pojkar och 3 flickor.

Dygnet-runt-vård

Antal barn och ungdomar fördelat på stadsdelsnämnd och placeringsform

Stadsdelsnämnd	§12-hem	HVB	Jour-hem	Familje-hem	Skyddat boende	Stöd-boende	Totalt
Bromma	6	9	44	59	1	9	128
Enskede-Årsta-Vantör	11	46	93	121	6	20	297
Farsta	8	87	58	88	0	59	300
Hägersten-Liljeholmen	3	18	35	38	0	19	113
Hässelby-Vällingby	4	18	60	70	0	12	164
Kungsholmen	0	99	20	15	1	5	140
Norrmalm	5	24	11	23	4	3	70
Rinkeby-Kista	16	36	139	106	0	35	332
Skarpnäck	0	9	50	45	23	14	141
Skärholmen	4	22	61	74	0	14	175
Spånga-Tensta	8	49	72	62	6	49	246
Södermalm	4	80	50	62	0	68	264
Älvsjö	2	10	16	28	9	12	77
Östermalm	0	9	7	20	0	3	39
Hela staden	71	516	716	811	50	322	2486
2012	69	300	597	834	55	370	2225

När det gäller dygnet-runt-vård har antalet placeringar i HVB ökat markant under 2013 medan antalet placeringar i familjehem ligger på en ganska konstant nivå. Förklaringen till detta torde vara en konstant ökning av antalet ensamkommande flyktingungdomar.

Antalet placeringar i jourhem har ökat jämfört med 2012. Antalet placerade i HVB har de senaste åren varierat, 2007 var 385 barn och ungdomar placerade i HVB, under 2011 var antalet nere i 233 för att under 2013 nå upp till över 500. Antalet barn och ungdomar som är placerade för stadigvarande vård i familjehem är ganska stabilt och har under de senaste åren varierat mellan 700 och 900.

Antalet nya placeringar i familjehem, antalet familjehem som blivit vårdnadshavare samt antalet omplaceringar under 2013

Stadsdelsnämnd	Ny placering	Vårdnad	Omplacering
Bromma	9	4	0
Enskede-Årsta-Vantör	26	5	0
Farsta	28	5	4
Hägersten-Liljeholmen	12	1	4
Hässelby-Vällingby	16	2	5
Kungsholmen	6	1	0
Norrmalm	3	0	2
Rinkeby-Kista	37	5	9
Skarpnäck	16	1	4
Skärholmen	22	0	6
Spånga-Tensta	30	1	2
Södermalm	12	2	0
Älvsjö	3	1	3
Östermalm	4	0	0
Hela staden	224	28	39

Åldersfördelningen av barn och ungdomar i familjehem liknar den från tidigare år vilket innebär att det är åldersgruppen mellan 13 och 18 som står för merparten av nya placeringar. Denna åldersgrupp utgör liksom föregående år ungefär hälften av alla placeringar i jourhem.

28 familjehem har blivit vårdnadshavare under 2013, jämfört med 24 under 2012.

Familjerätt

En stor del av familjerättens ärenden inkommer som en begäran om upplysning eller utredning från tingsrätten. Tingsrätten begär en upplysning enligt Föräldrabalken 6 kap 20 § inför ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge. Enligt FB 19 § är nämnden skyldig att lämna upplysningar om nämnden har tillgång till material som kan vara av betydelse inför en huvudförhandling. Vid begäran om upplysning enligt FB 6:20 inleder familjerätten en utredning och träffar det berörda barnet och föräldrarna. Samtliga statistikuppgifter inom familjerätten är hämtade från stadens uppgifter till socialstyrelsens årliga statistik.

Tingsrätten kan vid behov uppdra åt den stadsdelsnämnd där barnet är folkbokfört att utreda frågan om vårdnad, boende och/eller umgänge. Antalet vårdnadsutredningar har sjunkit under senare år. Antalet avtal om vårdnad, boende och/eller umgänge uppgick i hela staden till 266 under 2013 jämfört med 331 under 2012.

Domstolen kan lämna uppdrag till stadsdelsnämnden att genomföra samarbetsamtal med föräldrar som efter en separation är oeniga om hur de ska lösa frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Föräldrar kan också själva ansöka om att

genomföra samarbetsamtal hos sin stadsdelsförvaltning eller hos familjerådgivningen, s.k. frivilliga samarbetsamtal. Familjerådgivningen, inklusive privata utförare, utför endast frivilliga samarbetsamtal (i tabellen nedan är endast de barn som berörts av samtal som utförts av den kommunala familjerådgivningen inräknade). Stadsdelsnämnderna utför både frivilliga samarbetsamtal och de som beslutats av domstol.

I familjerättens uppgifter ingår dessutom att yttra sig till tingsrätten om nationella adoptioner (inklusive styvbarnsadoptioner), att bekräfta faderskap och föräldraskap och utreda faderskap och föräldraskap där detta krävs. Socialnämnden har också att ta ställning till föräldrars begäran om att adoptera ett barn från utlandet vilket föregås av en medgivandeutredning inom familjerätten. Antalet internationella adoptioner ligger på en stadig, låg nivå vilket är gemensamt för hela riket. Antalet yttranden över nationella adoptioner gick ner mellan 2011 och 2012 men har under 2013 ökat till samma nivå som 2011.

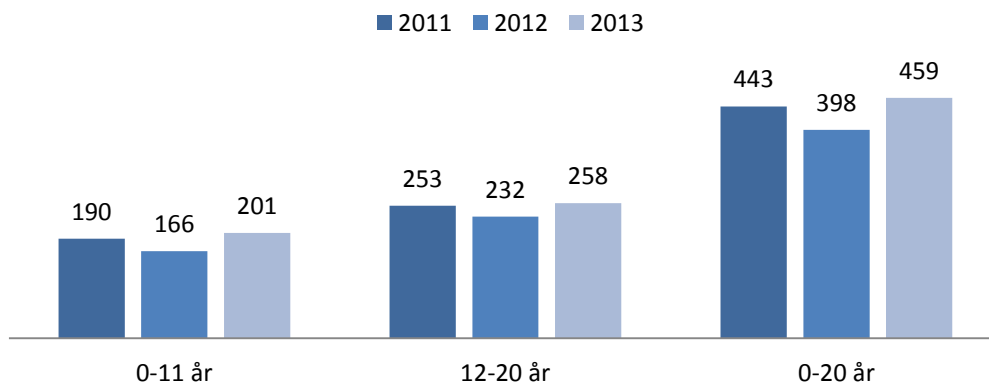
Antal barn aktuella inom familjerättens olika ärendetyper

Stadsdelsnämnd	Antal medgivandeutredningar i samband med internationella adoptioner		Antal barn aktuella i yttranden över nationella adoptioner		Antal barn aktuella i upplysningar		Antal barn aktuella i utredning om vårdnad, boende och/eller umgänge		Antal barn vars föräldrar deltagit i samarbetsamtal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Bromma	10	6	6	7	54	52	41	33	97	91
Enskede-Årsta-Vantör	4	13	3	12	106	89	82	71	244	140
Farsta	4	3		11	82	71	54	66		20
Hägersten-Liljeholmen	12	16	2	8	50	50	41	43	126	32
Hässelby-Vällingby	8	2	0	2	95	94	48	40	75	37
Kungsholmen	19	9	3	6	43	42	21	22	39	26
Norrmalm	6	5	5	3	47	40	22	25	30	44
Rinkeby-Kista	0	1	1	1	104	100	53	70	60	117
Skarpnäck	8	2	4	5	41	51	37	26	164	139
Skärholmen	1	2		1	65	62	54	33		24
Spånga-Tensta	2	1	2	7	84	48	59	48	127	82
Södermalm	24	30	16	18	90	81	35	43	208	232
Älvsjö	2	0	1	0	17	14	13	11	55	4
Östermalm	5	6	4	7	35	62	34	42	155	150
Familjerådgivningen									256	397
Hela staden	105	96	47	88	913	856	594	573	1636	1535

Barn och ungdomar med LVU-beslut

Totalt hade 459 barn och ungdomar något form av beslut enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under år 2013. Motsvarande antal var 398 under år 2012. Cirka 60 procent av gruppen barn och ungdomar med LVU-beslut har under de senaste åren utgjorts av åldersgruppen 12 -20 år. Respektive andel flickor och pojkar med beslut enligt LVU har varit relativt konstant under de senaste åren. År 2013 uppgick andelen flickor till 44 procent och andelen pojkar till 56 procent.

Antal barn och ungdomar med LVU-beslut under åren 2011 till 2013

Unga lagöverträdare

I förhållande till sin andel av den straffmyndiga befolkningen, fortsätter ungdomar i åldern 15–20 år att vara överrepresenterade i statistik kring personer misstänkta för brott (Brottsförebyggande rådet). Enligt nationell statistik kring personer som misstänks för brott respektive har lagförts för brott, så minskar gruppen ungdomar.

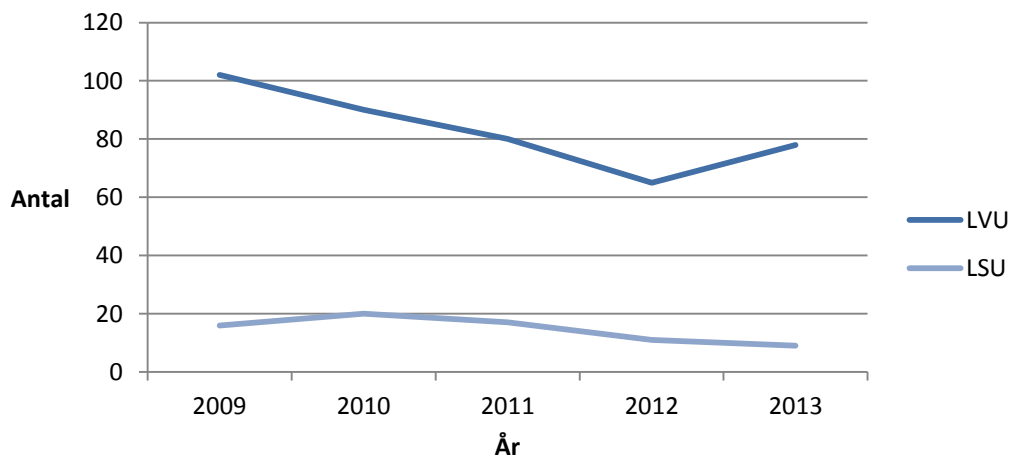
Inom staden pågår sedan flera år ett utvecklingsarbete kring arbetet med unga lagöverträdare. Målet är att få till en långsiktighet och att arbetet ska bygga på evidensbaserad praktik. Utgångspunkten för olika insatser ska finnas i den kunskap som i forskning och praktik visat sig vara mest framgångsrik för att förebygga återfall i kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende. För närvarande pågår också ett arbete med att bygga upp s.k. sociala insatsgrupper inom samtliga stadsdelsområden. *Sociala insatsgrupper* innebär en strukturerad samverkansform på lokal nivå med socialtjänst, polis, skola och andra viktiga aktörer. Parterna ska tillsammans arbeta för att stödja den unge att upphöra med kriminella handlingar.

Antalet årligen genomförda placeringar på något av Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem, av ungdomar från Stockholms stad p.g.a. beteendeproblem (missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende) och med stöd av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), har

minskat under de senaste åren. Under 2013 ökade antalet något och uppgick till totalt 78 (se diagrammet nedan).

Ungdomar från Stockholms stad som har dömts till påföljden sluten ungdomsvård (LSU) har pendlat mellan 10 till 20 dömda ungdomar per år (9 domar 2013). För hela Sverige var det 42 intagningar med anledning av dom om sluten ungdomsvård (41 pojkar och 1 flicka) under år 2013. Forskning har visat att de ungdomar som döms till sluten ungdomsvård har likartade problem som de ungdomar som vårdas enligt LVU. Det innebär att oavsett om ungdomarna vårdas enligt LVU eller är dömda till sluten ungdomsvård behöver de sannolikt behandlingsinsatser för missbruk, kriminalitet, relations- eller skolproblem.

Intagningar på Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem under 2013

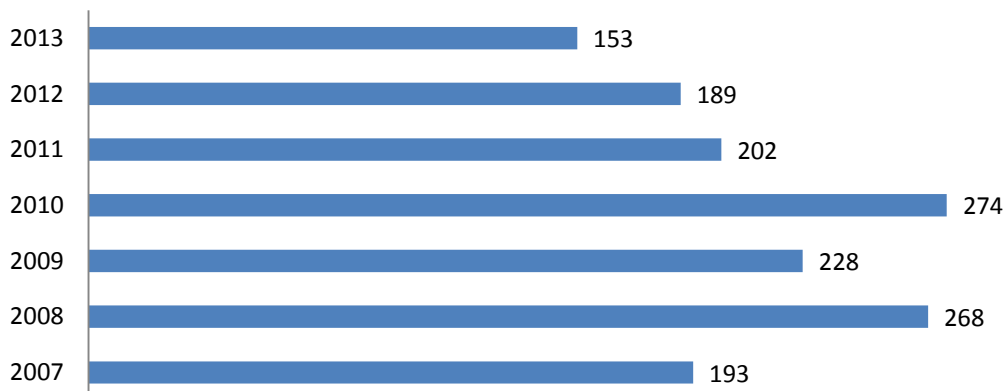
Källa: SiS

Ungdomstjänst

År 2007 trädde ett antal ändringar i påföljdssystemet för unga lagöverträdare i kraft. Påföljden ungdomstjänst blev en fristående påföljd och en obligatorisk uppgift för kommunerna att administrera. Ungdomstjänsten är tänkt som ett påföljdsalternativ framför allt för ungdomar som begått brott men saknar eller har ett begränsat vårdbehov. De ungdomar som har ett större vårdbehov ska i stället dömas till ungdomsvård (sociala vårdinsatser). Ansvar för att verkställa domar om ungdomstjänst har *Stockholms ungdomstjänst*, en verksamhet inom socialförvaltningen.

Antalet domar med ungdomstjänst innan år 2007 då lagändringen trädde i kraft uppgick till mellan 50 till 70 domar vad gäller ungdomar boende i Stockholms stad. År 2013 inkom 153 domar om ungdomstjänst till *Stockholms ungdomstjänst*, vilket innebär en fortsatt minskning i förhållande till föregående år. Även på en nationell nivå så minskar antalet brottsmisstänkta ungdomar och antalet lagförda ungdomar.

Antal domar om ungdomstjänst vid Stockholms ungdomstjänst under åren 2007 t.o.m. 2013

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Pojkarna utgör en majoritet av de ungdomar som döms till ungdomstjänst och andelen var 81 procent under år 2013 (19 procent flickor).

Könsfördelning i procent

År	Flickor	pojkar
2007	13	87
2008	6	94
2009	13	87
2010	17	83
2011	15	85
2012	16	84
2013	19	81

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Ungdomstjänst ska huvudsakligen bestå av oavlönat arbete. *Stockholms ungdomstjänst* har i dag kontakt med ett 70-tal olika verksamheter som regelbundet används som praktikplatser. Verksamheterna finns både inom offentlig förvaltning, privata företag och ideella föreningar och finns i alla delar av Stockholms stad. En dom till ungdomstjänst kan vara som lägst 20 och högst 150 timmar. När det gäller de aktuella ungdomarna i Stockholm är det en stor variation i antalet utdömda timmar. Drygt 70 procent av ungdomarna har blivit dömda till relativt korta straff, mellan 20 upp till 40 timmar.

Intentionerna i lagstiftningen är att ungdomstjänst framför allt ska utgöra en pedagogisk gränssättning för ungdomar som saknar ett vårdbehov. Cirka 10 procent av ungdomarna dömdes till både ungdomstjänst och ungdomsvård under 2013. Uppföljning av ungdomstjänst har visat att påföljden genom sin tydlighet kan anses vara en meningsfull påföljd för ungdomar som har begått ett brott, men som saknar vårdbehov.

Drygt en tredjedel av ungdomarna med påföljden ungdomstjänst har blivit dömda för misshandelsbrott. Misshandelsbrott är också den vanligaste brottstypen bland pojkarna (34 procent). Bland flickorna är den vanligaste brottstypen ett stöldbrott (38 procent). Ett flertal av ungdomarna har blivit dömda för fler än ett brott i samma dom.

Vanligast brottstyperna i procent

År	Misshandel	Snatteri/Stöld	Skadegörelse	Olaga hot	Rån	Narkotika
2010	42	25	11	7	15	9
2011	31	28	8	7	12	12
2012	31	25	10	4	16	8
2013	33	25	9	8	10	10

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Medling och brottsofferstöd

Inom staden finns s.k. *stödcentrum för unga brottsoffer och medling* vid samtliga tre polismästardistrikt och verksamheten tillhör organisatoriskt Maria Ungdoms-enhet inom socialförvaltningen. Alla ungdomar som utsatts för brott och anmält det ska informeras om möjligheten att få brottsofferstöd. När det gäller stöd till unga brottsoffer minskade antalet nybesök något under 2013 och uppgick till 373. Trots att pojkar som grupp oftare är utsatta för brott var en majoritet av besökarna flickor (flickor/56 procent och pojkar/44 procent). Genomsnittsåldern var 16 år. Samtliga gärningspersoner upp till 21 år, som till polisen godkänt att bli kontaktade av medlingsverksamheten, har av medlarna informerats om möjligheten att delta i medling, men verksamheten är beroende av att polisen initialt informerar om möjligheten. Medlarverksamhet genomförde 34 medlingar under 2013.

Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl

Den 1 juli 2006 fick kommunerna ansvaret för mottagandet och för att tillhandahålla boende för gruppen ensamkommande flyktingbarn och som söker asyl.

Stockholm stad är en s.k. *anvisningskommun* och har tecknat en överenskommelse om ett antal boendeplatser (ö.k.) för att ha beredskap att kunna ta emot av Migrationsverket anvisade ensamkommande barn och unga.

Migrationsverket kan även anvisa asylsökande barn, som uppger att de har en anknytning till Stockholms stad, t.ex. en närstående person som är bosatt i någon av stadens stadsdelar (anknytning)).

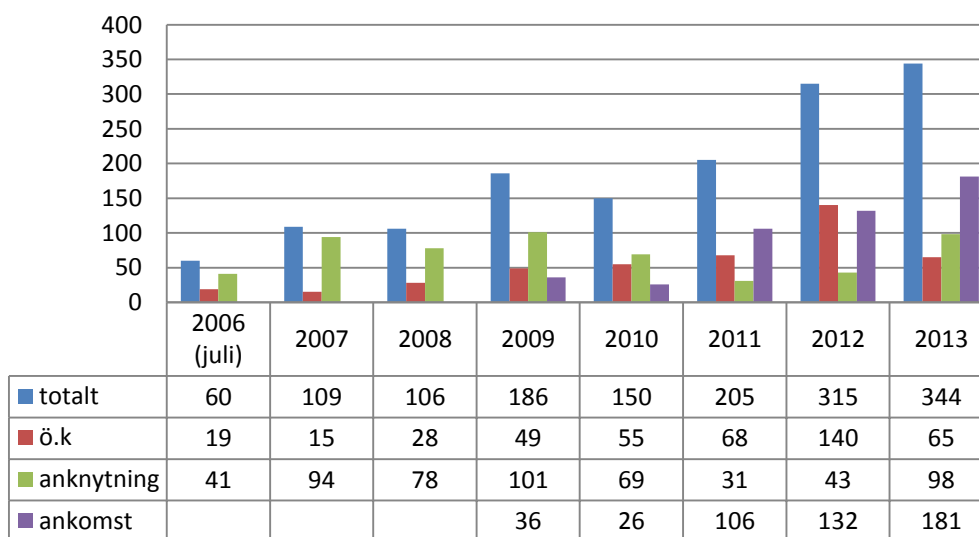
Ensamkommande barn och unga kan vidare ge sig till känna direkt i någon stadsdel inom staden där han/hon vistas. För dessa barn utgör staden (stadsdelen) en *ankomstkommun*. Berörd stadsdelsnämnd ansvarar för att ett tillfälligt boende ordnas för barnet eller den unge i avvaktan på att Migrationsverket kan anvisa honom/henne vidare till en anvisningskommun

Nyttillkomna ensamkommande barn och unga till Stockholms stad

Antalet ensamkommande barn och unga som kommer till Sverige och söker asyl har stadigt ökat under de senaste åren. Under 2013 sökte 3 852 barn asyl i Sverige (17 procent flickor och 83 procent pojkar). Mellan åren 2011 och 2012 ökade antalet med 35 procent (2 657/år 2011 till 3 578/år 2012). Majoriteten av de ensamkommande barnen och ungdomarna som söker asyl är pojkar i åldern 15 år och äldre. Medianåldern har legat på 16 år under de senaste åren. Under 2013 kom flest barn och unga från Afghanistan och utgjorde drygt 30 procent av den totala gruppen. Den näst största gruppen kommer från Somalia. Barn och unga från Syrien och Eritrea samt barn och unga som är statslösa är andra grupper som har ökat under de senaste åren. Migrationsverket prognos för 2014 fram till 2015 är att det årligen kommer cirka 4 000 ensamkommande barn och unga till Sverige.

Tendensen under de senaste åren har varit att Stockholms stad har fått ta ansvar för ett stort antal barn som inte ännu har anvisats av Migrationsverket och Stockholm har därmed indirekt blivit en s.k. ankomstkommun. Staden har ordnat tillfälliga boendeplaceringar för dessa barn och unga i avvaktan på en anvisning till en kommun med överenskommelse. Under år 2013 tog Stockholms stad emot 344 nya ensamkommande flyktingbarn och unga varav 181 barn och ungdomar tillhörde ovanstående grupp.

Årligen nyttillkomna ensamkommande asylsökande barn och unga

Källa: Migrationsverket och Stockholms socialjour

Överenskommelse om boendeplatser i Stockholms stad

Stockholm stad har sedan ansvaret för mottagandet fördes över till kommunerna, kontinuerligt utökat antal platser vid stadens gruppboenden för att möta behoven. Överenskommelsen omfattar för närvarande 57 boendeplatser för asylsökande barn och unga (14 år och upp till 18 år) samt 70 platser för de barn och ungdomar (14 år upp till 21 år) som har beviljats uppehållstillstånd. Totalt uppgår antalet överenskomna platser till 127. För att ytterligare svara upp mot förväntade framtida

behov pågår arbete med en fortsatt utökning av boendeplatserna för asylsökande barn och unga under 2014 och 2015. Ansvaret för anvisningsboendena inom Stockholms stad har socialförvaltningens enhet för ensamkommande flyktingbarn.

Avtalade boendeplatser

Avtalsplatser 2013	
Asyl	PUT
57	70

För kvinnofrid – mot våld i nära relationer

Stockholms stad har sedan 2012 ett program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer, som gäller för alla nämnder och styrelser. I mars 2014 antog kommunfullmäktige även riktlinjer för socialtjänstens handläggning av ärenden som handlar om våld i nära relationer. Riktlinjerna syftar till att medborgare som utsatts för eller utövat våld i nära relation ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor.

Stadsdelsnämnderna har organiserat arbetet mot våld i nära relationer på olika sätt. Flera nämnder har inrättat särskilda kvinnofrids-/familjefridsteam och några av dessa har även mottagningar för personer som utövar våld. Andra nämnder har särskilda specialister och resursgrupper som arbetar med frågan. En betydande del av arbetet mot våld i nära relationer drivs fortfarande i projekt med utvecklingsmedel från staten.

Att en person är våldsutsatt kan upptäckas inom samtliga enheter, t.ex. ekonomiskt bistånd, barn och ungdom, funktionsnedsättning. I de olika utrednings-, bedömnings- och handläggningsinstrument som används alternativt är under implementering i staden finns frågor om våldsutsatthet, t.ex. i ASI, DUR, BBIC, IB.

Hedersrelaterat våld och förtryck

I mars 2013 startade Origo, ett 3-årigt samverkansprojekt mellan Polismyndigheten i Stockholms län, Stockholms läns landsting och 25 kommuner i länet. Stockholms stad är formellt ansvarig för att driva verksamheten. Origo arbetar för att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld samt förbättra livssituationen för ungdomar som begränsas av hedersnormer. Ungdomar 13-26 år kan vända sig till Origo anonymt för att få stöd och vägledning.

Origo erbjuder även konsultativt stöd och vägledning till yrkesverksamma och frivilliga aktörer som möter målgruppen. De samarbetar med många olika myndigheter för att ungdomarnas behov av stöd ska tillgodoses på ett adekvat sätt. Verksamheten arbetar även preventivt genom att erbjuda föreläsningar till skolungdomar samt kompetensutvecklande insatser till yrkesverksamma.

Under perioden mars–december 2013 var totalt 83 ungdomar i kontakt med Origo, vara 14 var unga män., samt 236 yrkesverksamma personer, drygt hälften från skola och socialtjänst.

Skyddade boenden

Socialförvaltningen har sedan 2009 genom en enkät till stadsdelsförvaltningarna inventerat hur många kvinnor över 18 år som placerats i skyddat boende och antalet medföljande barn.

Antal placeringar i skyddade boenden 2009-2013

Stadsdelsnämnd	2009	2010	2011	2012	2013	Antal unika individer 2013	Antal barn 2013
Bromma	22	8	14	12	15	15	15
Enskede-Årsta-Vantör	44	57	27	42	35	35	27
Farsta	15	3	12	19	14	14	30
Hägersten-Liljeholmen	7	27	24	18	10	10	9
Hässelby-Vällingby	56	40	41	33	49	40	56
Kungsholmen	0	3	2	6	8	5	4
Norrmalm	12	3	10	2	13	9	6
Rinkeby-Kista	90	79	82	49	86	37	29
Skarpnäck	17	5	3	6	5	5	6
Skärholmen	25	20	28	53	38	25	35
Spånga-Tensta	28	29	55	67	51	35	32
Södermalm	34	12	15	25	12	7	6
Älvsjö	5	2	4	9	16	12	10
Östermalm	3	5	3	4	3	3	0
Enheten för hemlösa	saknas	saknas	saknas	2	11	9	0
Summa	358	293	320	347	366	261	265

Stadsdelsförvaltningarna uppger att elva män var i behov av skydd på grund av våld i nära relation. Flertalet av dem erbjöds tillfälliga boenden på hotell.

Placeringarna har till drygt 80 procent skett i skyddade boenden som ligger inom stadens geografiska område.

Av beviljade förturer från Bostadsförmedlingen 2013 gick 14 procent (36 lägenheter) till gruppen våldsutsatta kvinnor. En del stadsdelsnämnder har tillgång till några utslussningslägenheter där personer kan bo under en övergångsperiod.

Under år 2013 beviljade socialnämnden bidrag till fem kvinnojourer med skyddat boende, som tillsammans tillhandahöll 56 platser. Beläggningen på dessa platser var 78 procent under året. Placeringar från Stockholms stad utgjorde 49 procent av beläggningen. Sammanlagt bodde 177 kvinnor och 138 medföljande barn i de skyddade boendena.

Nämnden driver i egen regi tre skyddade boenden: Kriscentrum för kvinnor och barn, Kruton för unga personer som är utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld samt Hvilan för hemlösa kvinnor och våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem.

Brottsstatistik

Socialnämnden har ansvar för brottsoffer, vilket regleras i socialtjänstlagen, SoL, 5 kap. 11 §. Från och med januari 2013 har paragrafen följande lydelse.¹

5 kap. 11 § Socialnämndens ansvar för brottsoffer

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Brottsförebyggande rådet, Brå, har sedan 2008 en brottskod som visar anmälda misshandelsbrott i nära relation. Det bör dock noteras att enligt Brå kommer ca 80 procent av våld mot kvinnor i nära relationer aldrig till polisens kännedom. Minst samma mörkertal kan antas gälla för män.

Misshandel, inkl grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation. Antal personer.

	2009	2010	2011	2012	2013	%
Mot kvinnor	1249	1362	1451	1460	1379	76%
Mot män	430	443	491	468	427	24%
Summa	1679	1805	1942	1928	1806	100%

Källa: Brå

En minskning av antalet anmälda misshandelsbrott mot såväl kvinnor som män i nära relation har skett mellan år 2012 och 2013. Utöver misshandelsbrott anmäldes i Stockholms stad även 320 brott om grov kvinnofridskränkning.

¹ Stärkt stöd och skydd för barn och unga Prop. 2012/13:10

Misshandel, inkl grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation fördelat samt grov kvinnofridskränkning per stadsdelsnämnd. Antal personer. År 2013.

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Grov kvinnofridskränkning	Män
Bromma	84	19	23
Enskede-Årsta-Vantör	203	41	64
Farsta	134	27	34
Hägersten-Liljeholmen	106	18	25
Hässelby-Vällingby	132	36	45
Kungsholmen	65	16	30
Norrmalm	84	11	38
Rinkeby-Kista	116	35	36
Skarpnäck	78	14	35
Skärholmen	134	20	33
Spånga-Tensta	67	16	22
Södermalm	170	26	41
Älvsjö	26	10	10
Östermalm	58	16	24
Uppgift om stadsdel saknas	3	15	8
Summa	1460	320	468

Källa: Brå

I stadens arbete mot våld i nära relationer är det mycket viktigt att uppmärksamma och utreda barn som bevittnat/upplevt våld mellan närstående vuxna och som själva utsatts för våld. Rädda Barnen uppskattar att 200 000 barn i Sverige varje år bevittnar våld i hemmet.

Brå har statistik över hur många anmälningar som inkommit till polisen när det gäller barn som utsatts för misshandel av någon som de är bekant med.

Misshandel, inkl grov, mot barn 0-17 år, bekant med offret 2008-2013

Kolumn1	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Barn 0-6 år	204	192	246	240	262	253
Barn 7-14 år	670	628	635	631	616	715
Barn 15-17 år	284	367	361	308	339	317
Summa	1158	1187	1242	1179	1217	1285

Källa: Brå

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
42 (91)

Misshandel, inkl grov, mot barn 0-17 år, bekant med offret. År 2013

Stadsdelsnämnd	0-6 år	7-14 år	15-17 år	Summa
Bromma	15	40	15	70
Enskede- Årsta -Vantör	41	91	31	163
Farsta	22	57	28	107
Hägersten-Liljeholmen	11	50	32	93
Hässelby -Vällingby	31	76	34	141
Kungsholmen	5	15	9	29
Norrmalm	14	28	18	60
Rinkeby-Kista	31	90	36	157
Skarpnäck	6	40	23	69
Skärholmen	32	47	28	107
Spånga -Tensta	13	62	26	101
Södermalm	14	64	27	105
Älvsjö	5	13	3	21
Östermalm	2	27	5	34
Uppgift om stadsdel saknas	11	15	2	28
Summa	253	715	317	1285

Källa: Brå

Missbruk- och beroendevård

Kommunfullmäktige beslutade i oktober 2012 att införa en kvalitetsgaranti för vuxna som söker vård och behandling för missbruks- och beroendeproblematik. Kvalitetsgarantin avser utredning, bedömning och uppföljning gällande vård- och behandling av alkohol- och narkotikamissbruk. Den gäller inte om det föreligger behov av akuta insatser och inte heller LVM-utredningar. Kvalitetsgarantin innebär att den enskilde som deltar i utredning och uppföljning ska tillförsäkras;

- Kontakt med Socialtjänsten samma dag
- Ett första samtal med utredare och socialsekreterare inom en vecka
- Genomförd utredning och planering för insatser inom två månader
- Bra bemötande
- Utredning och bedömning som är rättssäker och baseras på utredarens professionella erfarenhet, bästa evidens och brukarens önskemål och situation/omständigheter. ASI-intervju ska ingå som en del i utredningen

Garantin medför att en uppföljning ska ske under och efter eventuella insatser och att avbrutna insatser/återfall ska följas upp för att utreda eventuella fortsatta hjälpbehov.

Kvalitetsgarantin har skrivits in i Stockholms stads riktlinjer för *Vuxna med missbruks-/beroendeproblem* och stadens 14 stadsdelsförvaltningar och socialförvaltningens enhet för hemlösa (EFH) har under året arbetat med implementeringen av denna.

Uppföljning av kvalitetsgarantin

Under 2013 genomfördes en uppföljning av kvalitetsgarantin och samtliga stadsdelsförvaltningar och EFH deltog i undersökningen (15 svarande).

Av enkätsvaren kan man konstatera att stadsförvaltningarna och EFH lever upp till kvalitetsgarantin i stort och att mycket arbete läggs ner för att uppfylla kraven i garantin. Tio förvaltningar anser att de helt lever upp till kvalitetsgarantin. Fem svarar att de motsvarar garantin till viss del.

Skäl till att inte helt svara mot kvalitetsgarantin

Av svaren kan man utläsa att det kan vara svårt att hålla tidsgränsen (7 dagar) i de fall det varit svårt att avgöra ärendetillhörigheten. Det har medfört att man vid ett par tillfällen har överskridit tiden för när ett första samtal ska erbjudas.

Utredningstiden har passerats vid situationer där den enskilde inte har kommit på erbjudna tider. Svarande chefer uppger att två månaders utredningstid kan vara kort när det handlar om enskilda med komplexa vårdbehov.

Förändringar av arbetssätt

Nio förvaltningar anger att införandet av kvalitetsgarantin medfört förändringar av arbetssätt på vuxen/missbruksenheterna.

Gemensamt för svarande chefer är att de beskriver att de är noga med att säkerställa att de alltid kan erbjuda en besökstid inom en vecka. En stadsdel uppger att de anser att de erbjuder en mer rättssäker och likställd handläggning av ärenden än tidigare.

Kvalitetsgarantin anses ha lett till ett förtydligande av vuxen/missbruksenheternas åtaganden gentemot enskilda och utredningsarbetet har hamnat mer i fokus.

En stadsdelsförvaltning har svarat att de har genomfört en brukarenkät och på det sättet fått svar på frågor som berör kvalitetsgarantin utifrån ett brukarperspektiv.

Kvalitetsgarantin följs upp på olika nivåer, via tertialrapporterna, bokslut, gruppmöten och på handläggarnivå. Fokus har ökat vad gäller rättsäkerhet, uppföljning och resultat, evidensbaserad praktik och bemötande vilket också implementerats i arbetet med kvalitetsgarantin.

Systematisk uppföljning av garantin

Tio förvaltningar uppger att de systematiskt följer upp att de lever upp till kvalitetsgarantin.

En förvaltning uppger i frågeformuläret att vid varje tertialrapport redovisar mottagningsgruppen som tar emot ärenden hur man har levt upp till kvalitetsgarantin. ASI-frekvensen är hög på enheten. En annan anser inte att de helt gör en systematisk uppföljning men att gruppledaren gör stickprov utifrån datum då ärendet delas ut till kontroll i journal när möte påbörjades.

Arbetet med resultatbaserad styrning ger stöd för att följa upp kvalitetsgarantin. Resultat följs upp vid varje tertialrapport. I det resultatbaserade arbetet har man lagt in mätningar av utredningstiden (2 mån.). En förvaltning har även gjort det möjligt att mäta tiden efter utredningens slutförande tills att en insats påbörjas, samt att vid avslutning av kontakt mäta hur många har nått sitt mål.

En förvaltning har tagit fram en blankett för avvikelser för att kunna följa varför de inte alltid kan motsvara kvalitetsgarantins krav. En annan uppger att de kontinuerligt följer upp arbetet med garantin i ärendedragningar och i slutet av året i samband med att man följer upp verksamhetsåret i sin helhet.

Målgruppen vuxna med missbruks-/beroendeproblem

2688 enskilda var aktuella inom Stockholms stads missbruks- och beroendevård i den senaste räkningen som gjordes i oktober 2012. Vid jämförelse med tidigare kartläggningar framkom att det totala antalet aktuella personer med missbruksproblem som har kontakt med stadsdelsförvaltningarna/EFH minskar

successivt. Orsaken till att antalet aktuella personer minskar har inte utretts. Stadsdelsförvaltningarna uppger att enskilda som är aktuella inom socialtjänstens missbruks- och beroendevård tenderar att bli aktuella under längre perioder i större utsträckning än tidigare. De beskriver en allt tyngre målgrupp där flera har någon form av psykiatrisk ohälsa/funktionsnedsättning och där behoven kan bestå av både nykter- och drogfrihetsstöd och hjälp i vardags livets olika situationer både vad gäller omvårdnad och praktisk vägledning. Flertalet saknar boende vilket också framkom i den senaste missbruksräkningen.

Insatser

Flertalet enskilda som har kontakt med stadens missbruks- och beroendevård har behov av flera och samtidigt insatser. Båda av och inom socialtjänsten men också av andra huvudmän så som exempelvis beroendevård och psykiatri. Fungerande samverkan är avgörande för ett framgångsrikt resultat för den enskilde.

Icke biståndsbedömd öppenvård

Merparten av de insatser som erbjuds inom stadens missbruks- och beroendevård föregås av en biståndsbedömning av en handläggare innan stödet beviljas den enskilde. Flera stadsdelsförvaltningar bedriver emellertid egen icke biståndsbedömd öppenvård. Det kan vara allt från träfflokal till Boostergrupp, skapande verksamhet och friskvård. Staden har även stadsövergripande icke biståndsbedömda öppenvårdsinsatser med verksamheter som erbjuder konsultation, rådgivning och behandling.

Biståndsbedömd öppenvård

Staden köper öppenvårdsplatser av externa vårdgivare och bedriver egna verksamheter. Den upphandlade öppenvården som staden anlitar är behandling och strukturerade öppenvårdsprogram som exempelvis 12-stegsbehandling. Det kan ges både enskilt och i grupp. De öppenvårdsinsatser som finns på stadsdelsförvaltningarna drivs i egen regi. Flertalet stadsdelsförvaltningar utformar sin egen öppenvård men några utvecklar också gemensamma verksamheter. De insatser som förekommer är bland annat strukturerade öppenvårdsprogram med olika inriktningar, motivationsgrupper, återfallspreventionsgrupper, boendestöd, arbetslivsinriktad rehabilitering m.m. Omfattningen av öppenvårdsinsatserna och innehållet varierar. Socialstyrelsens *Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård* är vägledande vid val av de insatser som erbjuds.

Nedan redovisas antal personer med beslut om individuellt behovsprövade öppen insats 1/11 2013 som inte avser dygnet-runt-vistelse fördelat på stadsdelsnämnd och kön. Siffrorna redovisar både egen och köpt öppenvård.

Antal personer med beslut om individuellt behovsprövade öppna insatser 1/11 2013

Stadsdelsnämnd	Män	Kvinnor	Totalt
Bromma	24	3	27
Enskede -Årsta Vantör	33	25	58
Farsta	18	17	35
Hägersten - Liljeholmen	36	12	48
Hässelby -Vällingby	44	26	70
Kungsholmen	22	5	27
Norrmalm	2	1	3
Rinkeby -Kista	30	8	38
Skarpnäck	17	14	31
Skärholmen	22	21	43
Spånga -Tensta	29	20	49
Södermalm	39	12	51
Älvsjö	0	0	0
Östermalm	19	10	29
Sof, Enheten för hemlösa	14	0	14
Totalt	349	174	523

Boendeinsatser

Med boendeinsatser avses här alla boenden som inte har HVB-tillstånd. Akutboenden ingår inte heller i denna redovisning. Det kan vara försöks- och träningslägenhet, stödboende, genomgångsbostad via Stiftelsen Hotellhem, arbetskooperativ m.m..

Under året har 1445 unika personer beviljats 207 867 boendedygn inom stadens missbruks- och beroendevård. För personer som är födda 1992 redovisas boendedygn från 21-årsdagen. Tabellen visar att åldersgrupperna från 36 år upp till 65 år är de som beviljas boende mest. Vidare också att 74 personer över 65 år var aktuella på en missbruksenhet och i behov av boende.

Antal personer med beslut som avser boende någon gång under 2013

Född år	Män	Kvinnor	Totalt
1948	67	7	74
1949-1963	458	101	559
1964-1978	400	94	494
1979-1988	185	60	245
1989-1992	48	25	73
Totalt	1158	287	1445

Institutionsvård enligt socialtjänstlagen, SoL

I insatsen HVB (Hem för vård eller boende) ingår såväl behandlingshem som stöd- och omvårdnadsboende med HVB-tillstånd. Staden anlitar HVB-hem i hela Stockholms län såväl som ute i landet. Antalet inskrivningar i boenden med HVB-tillstånd har varierat mellan åren. Tendensen de senaste tre åren är att antalet personer med beslut om frivillig institutionsvård minskar.

Antal personer med beslut om frivillig institutionsvård 2013

Stadsdelsnämnd	Män	Kvinnor	Totalt
Bromma	24	11	35
Enskede -Årsta Vantör	69	24	63
Farsta	33	12	45
Hägersten - Liljeholmen	44	17	61
Hässelby -Vällingby	36	8	44
Kungsholmen	20	3	23
Norrmalm	20	9	29
Rinkeby -Kista	34	12	46
Skarpnäck	30	18	48
Skärholmen	25	6	31
Spånga -Tensta	52	8	60
Södermalm	47	11	58
Älvsjö	6	0	6
Östermalm	15	6	21
Sof, Enheten för hemlösa	117	16	133
Totalt	572	161	733

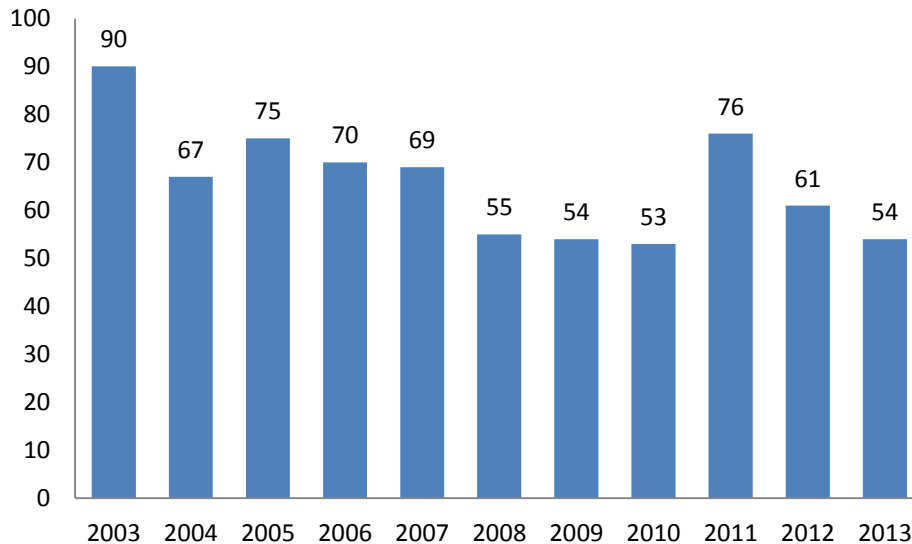
Av tabellen ovan kan man utläsa att 733 personer beviljades beslut om HVB-hem under 2013. Att jämföra med 2012 då 846 personer beviljades en liknande insats och 2011 då antalet personer var 1130.

LVM-vård

Antalet intagningar i tvångsvård enligt LVM var 54 under 2013 vilket är en minskning i jämförelse med 2012 och 2011. Antalet inskrivningar under året varierar mellan förvaltningarna. Flest intagningar hade enheten för hemlösa (24

procent) följt av Hässelby-Vällingby (13 procent) och Enskede-Årsta-Vantör (9 procent). De flesta anmälningar och utredningar leder inte till ansökan om LVM-vård utan i första hand utreds om frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen är tillämpliga.

Antalet inskrivna i LVM-vård 2003-2013

Källa: Statens institutionsstyrelse

Staden deltar i en referensgrupp tillsammans med representanter från Statens institutionsstyrelse i syfte att förbättra rutiner och samverkan för att öka förutsättningarna för en god LVM-vård. Referensgruppen träffas regelbundet och ordnade under året en gemensam samverkansdag med temat *Vad innebär en bra vård på LVM-hemmet under § 27 och efter LVM-placeringen för att uppnå syftet med tvångsvården.*

Familjehemsvård enligt SoL

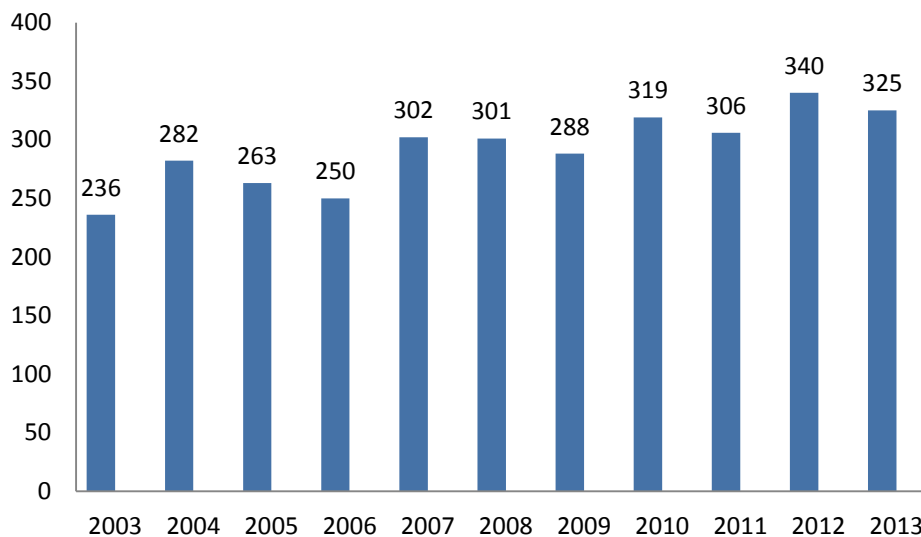
Antalet personer som beviljas beslut om familjehemsvård minskar. Antalet personer med beslut om familjehemsvård enligt 4 kap 1 § SoL var 6 personer 2013 jämfört med 9 personer 2012.

Försöks- och träningslägenheter

Målgruppen för insatsen försöks- och träningslägenhet är personer som p.g.a. missbruks-, psykiatriska, och/eller allvarliga sociala problem behöver stöd från socialtjänsten för att kunna få, klara och behålla ett eget boende och som på egen hand inte blir godkänd som förstahandshyresgäster. Lägenheterna förmedlas av Stockholms stads bostadsförmedling efter ansökan från stadsdelsförvaltningarna eller EFH som hyr lägenheterna av bostadsbolagen med förstahandskontrakt och i sin tur hyr ut lägenheterna med andrahandskontrakt till enskilda i målgruppen. Syftet med försökslägenhet är att förstahandskontraktet, under förutsättning att boendet har fungerat, ska kunna överlätas på den boende efter tidigast ett år. Träningslägenhet är i första hand tänkt att vara en förberedelse inför boende i

försökslägenhet eller någon annan mer permanent form av boende. Antalet förmedlade lägenheter har ökat under 2000-talet. Flest lägenheter förmedlades 2012 då antalet var 340. För 2013 var stadens mål för området 300 lägenheter, och 325 lägenheter förmedlades. Inför 2014 har stadens mål ökat till 400 lägenheter.

Antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter 2003-2013

Källa: Stockholms stads bostadsförmedling

Barn- och föräldrastöd inom missbruk- och beroendevård

På nationell nivå pågår sedan 2010 en bred satsning för att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården. Satsningen är ett led i regeringens samlade strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik, ANDT-strategin. Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, deltar gemensamt i satsningen. Regeringen har anslagit särskilda medel för detta ändamål för perioden 2011-2014. Arbete har påbörjats i staden för att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården i enlighet med regeringens intentioner. Under året har det i riktlinjer för missbruks- och beroendevård skrivits in att handläggaren alltid ska använda frågorna i ASI-intervjun som rör barn om en person med missbruks- och beroendeproblematik som är förälder söker stöd. Planeringen är att det i utredningsmallen för vuxen ska finnas en rubrik där man särskilt ska uppmärksamma barn. Ett Rådslag med tema barn- och föräldraperspektiv har genomförts med Beroendecentrum Stockholm och Kriminalvården. Flera stadsdelsförvaltningar gör egna satsningar inom området.

Samverkan

Arbete för en god missbruks- och beroendevård förutsätter samverkan med andra huvudmän och aktörer. Stadsdelarna fortsätter att delta i lokala samverkansgrupper och samverka i de integrerade beroendemottagningarna.

Regionala samrådet som bildades i samband med antagandet av *Policy för att motverka missbruk- och beroende* och består av chefer inom bl.a. Stockholms läns kommuner, Stockholms läns landsting, Beroendecentrum i Stockholm och Kriminalvården fortsätter sitt arbete. Under 2013 har aktuella frågor varit bl.a. individuella planer, föräldra- och barnperspektivet inom missbruks- och beroendevården, brukarinflytande m.m.

Utvecklingsarbete inom missbruks- och beroendevården

Staden har under året genomfört ett EBP-projekt, Evidensbaserad praktik, med stöd av FOU-medel inom missbruks- och beroendevården. I Projektet deltog stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta, Hägersten- Liljeholmen, Rinkeby-Kista och Skärholmen. Syftet med projektet var att bidra till att utveckla analys och bedömningar i missbruksutredningar samt att tydliggöra utredningsprocessens utifrån Lars Oscarssons nio steg i *Evidensbaserad praktik*.

Riksdagen fattade under 2013 ett beslut om proposition 2012/13:77 *God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården*. I enlighet med propositionen har det gjorts ett tillägg i Socialtjänstlagen som innebär att kommunen har skyldighet att samverka och ha överenskommelser med landstinget gällande personer som har ett missbruk av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel och doping. Policydokumentet för missbruk- och beroende ska förlängas t.o.m. 2015 med doping som ett område.

Propositionen *God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården* och ANDT-strategin ger tillsammans vägledning om vilken riktning regeringen anser att missbruks- och beroendevården ska anta och vilka områden som ska prioriteras. De beskriver bl.a. att enskilda med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård av god kvalitet, brukarinflytandet ska öka och barn- och föräldrastödsperspektivet ska utvecklas. Aktiviteter för att staden ska anpassa arbetet med frågor som rör missbruk- och beroende frågor i enlighet med propositionen och ANDT-strategin pågår.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård är under revidering och en ny version beräknas vara klar under 2015. Riktlinjerna ger bl.a. missbruks- och beroendevården vägledning i vilka insatser man ska välja för målgruppen. De reviderade riktlinjerna kommer att innebära lokalt och regionalt utvecklingsarbete.

Kommunförbundet Stockholms län har under 2013 tagit fram ett länsövergripande vägledningsdokument för hur socialtjänst, landstingets beroendevård och psykiatri ska arbeta med samordnade individuella planer (SIP). Syftet med vägledningsdokumentet är att främja samarbetet mellan huvudmännen för att individens samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst ska tillgodoses. Implementering i form av information och utbildningar kommer att påbörjas under 2014.

Hemlöshet

I den senaste hemlöshetsräkningen som genomfördes 2012 hade staden 2866 personer som var hemlösa. En ny räkning kommer att genomföras under 2014. Staden använder följande definition av hemlöshet;

- En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendeanternativ eller är uteliggare.
- Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
- Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max 3 månader).

Däremot räknas inte en person som hemlös som hyr i andra hand eller bor inneboende hos någon anhörig eller släkting. Stadens definition visar att hemlöshet är ett vitt begrepp. Den omfattar både personer som är hänvisade till akuta boendelösningar och personer som är beviljade mer stadigvarande boendeformer, men som inte kan jämföras med ett eget kontrakt. För att redovisas som hemlös i stadens kartläggning förutsätts att personen har eller har haft kontakt med socialtjänsten alternativt uppsökarverksamheten och/eller någon frivilligorganisation.

Stockholms stads program för att motverka hemlösheten

Kommunfullmäktige antog i maj 2014 ett program för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Till grund för det antagna programmet ligger en utredning som genomfördes under ledning av Marie Nordfeldt, forskare vid Ersta Sköndal högskola, och avslutades under 2013.

Stadens övergripande mål för hemlöshetsarbetet ska enligt *Program för att motverka hemlösheten i Stockholms stad 2014-2019* vara;

- Att stadens vräkningsförebyggande arbete ska intensifieras
- Att antalet personer i hemlöshet ska minska
- Att antalet hemlösa personer i stadigvarande boendeslösningar ska öka
- Att verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar
- Att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet

Programmet innehåller en inledande del som beskriver stadens definition av hemlöshet, en redogörelse av stadens organisation, en omvärldsorientering m.m. Den andra delen beskriver de sex målgrupper som staden valt att prioritera och mål och delmål för respektive grupp. Målgrupperna är; akut hemlösa, långvarigt hemlösa, personer med komplexa vårdbehov, barnfamiljer med en osäker boendesituation, unga vuxna, personer 65 år och äldre. Viktiga komponenter i programmet är det förebyggande arbetet, eget boende alternativt stabilare boendesituationer, att samtliga hemlösa personer i Stockholms stad ska ha en plan för sin boendesituation, sysselsättning i någon form alternativt egen försörjning ska eftersträvas och staden ska verka för kunskapsutveckling och att hitta bra

metoder som motverkar hemlöshet. Den sista delen i programmet innehåller tidsplan, ett avsnitt om kunskapsutveckling och system för uppföljning.

Hemlöshetsprogrammet ska utmynna i en genomförandeplan som beskriver hur arbetet för att motverka hemlöshet praktiskt ska genomföras och följas upp. Det kommer bl.a. innebära en behovsinventering av boenden, planering och utveckling av boendeformer, framtagande av riktlinjer för vräkningsförebyggande arbete och utbildningssatsningar.

Tak- över- huvudet - garantin (TÖG)

Stockholms stad har under 2013 levt upp till tak-över-huvudet-garantin, TÖG. Den innebär att personer som omfattas av hemlöshet alltid ska erbjudas TÖG. För att kunna leva upp till tak-över-huvudet-garantin har det under året funnits sex akutboenden. Boendena har olika driftsformer, *Grimman*, *Planeringshemmet*, och *Hvilan* drivs av socialförvaltningen, *Skarpnäcksgården* drivs i enskild regi. *Bostället*, Stadsmissionen och *Kransen*, Frälsningsarmén erhåller verksamhetsbidrag från staden.

Under 2013 har det funnits totalt 129 ordinarie platser och 33 extra platser för män. För kvinnor har fördelningen varit 34 ordinarie platser och 3 extra platser. För par finns det 8 platser, vilket innebär plats för 4 par. Totalt 207 platser. Beläggningen beräknas på ordinarie platser.

Beläggning för män och par i akutboende 2013

Akutboende	Tillgängliga loginätter	Utnyttjade loginätter	%
Bostället (20 pl.)	7300	7172	98,25
Kransen (24 pl.)	8760	6837	78,05
Grimman (20 pl.)	7300	9073	124,2
Skarpnäcksgården (45 pl.)	7300	7739	106
Planeringshemmet (20 pl.)	16425	17063	103,8
Totalt platser män (129 pl.)	47 085	47 884	101,7
Par			
Grimman (8 pl.)	2920	2506	85,85

Källa: Alpen

Beläggning för kvinnor i akutboende 2013

Akutboende	Tillgängliga loginätter	Utnyttjade loginätter	%
Bostället (10 pl.)	3650	3362	92,11
Hvilan (18 pl.)	6570	7243	110,2
Planeringshemmet(6 pl.)	2190	2235	102,4
Totalt platser kvinnor (34 pl.)	12 410	12 840	103,5

Källa: Alpen

Totalt har det under året funnits 62 415 loginätter vid en ordinarie plats. Samtliga dessa platser har utnyttjats inklusive ytterligare 815 extra platser. Sammanlagt 63 230 loginätter, vilket ger en beläggning på 101 procent. Noterbart är att antalet utnyttjade loginätter för kvinnor har ökat sedan 2012 då antalet var 10 693 jämfört med 12 840 utnyttjade loginätter för 2013.

Under 2013 använde 1918 personer akutboende vid något tillfälle. Antalet individer som bodde mer än 14 dagar under ett eller flera tillfällen under året var 646 (36 procent av samtliga individer). Antalet enskilda som bott på akutboende mer än 14 dagar någon gång under en ett årsperiod har varit cirka 600-700 under flera år. Staden har under de senaste åren utvecklat flera akutboenden där enskilda kan vistas dygnet runt. Det innebär en kvalitetshöjning av stödet och det kan därför finnas svårigheter att jämföra uppgifterna över tid även om antalet individer är ungefär den samma. Boenden som erbjuder stöd dygnet runt och boenden som endast erbjuder nattlogi särredovisas inte. Det långsiktiga målet för staden är att antalet enskilda som är hänvisade till en akut boendesituation ska minska.

Unga vuxna i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet

Botorg för unga vuxna är ett projekt som vänder sig till unga vuxna mellan 18-25 år, med tillhörigheten i Stockholms stad, som befinner sig i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet. Under året har Botorg haft kontakt med 118 personer och drygt 75 procent bedömdes ha ett missbruk, psykisk ohälsa eller missbruk i kombination med psykisk ohälsa. Drygt 90 procent av de som har haft kontakt med verksamheten har länkats till fortsatt stöd. Projektet *Botorg för unga vuxna* kommer att länkats in i ordinarie verksamhet under 2014.

Bostad först

Projekt Bostad först påbörjades 2010 och var tänkt att pågå t.o.m. 2013. Projektet är emellertid förlängt att pågå t.o.m. 2015. Målgruppen för Bostad först är enskilda som levt i långvarig hemlöshet och som har en konstaterad eller misstänkt samsjuklighet i form av missbruk- och psykisk ohälsa/funktionsnedsättning. Principen med Bostad först är att boendet ska separeras från stöd och behandling. Bostad först i Stockholms stad innebär att hemlösa personer som inte är kvalificerade för en tränings- och försökslägenhet p.g.a. pågående missbruk får tillgång till ett boende i egen lägenhet, till en början utan första handskontrakt. Kravet för den enskilde har varit att följa hyreslagstiftningen och att träffa en vägledare från Stadsmissionen en gång per

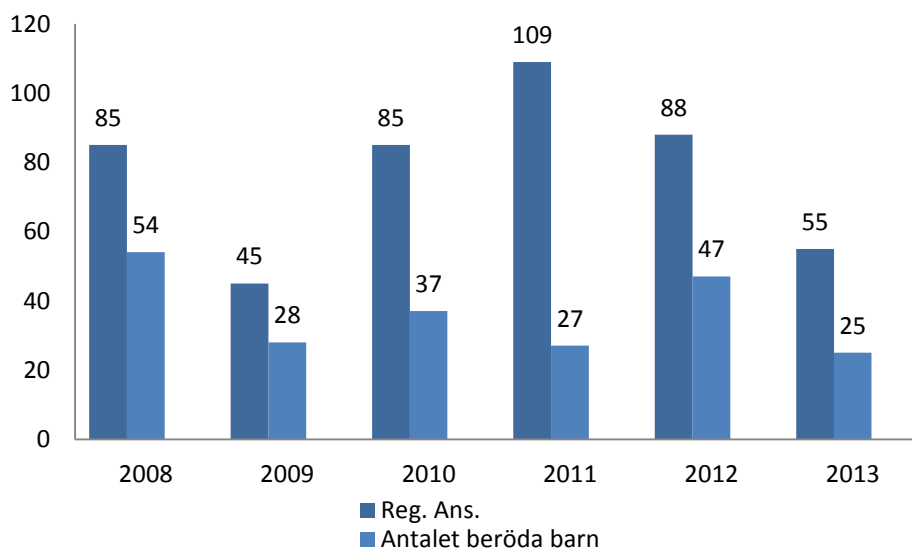
vecka. Samtliga enskilda som deltagit i projektet har tidigare bott långa perioder på olika former av akutboenden för hemlösa. Av de 29 enskilda som flyttande in i början av projektet bor 19 (66 %) kvar i nuläget. Sex personer (20 %) har tagit över sina kontrakt och tre ytterligare personer är på gång. Projektet sker i samverkan mellan staden, Svenska Bostäder och Stadsmissionen och utvärderas av Lunds universitet. Stadsdelar som medverkar i projektet är Spånga - Tensta, Hässelby - Vällingby, Skärholmen, Skarpnäck och EFH. Fokus under den förlängda projekttiden kommer att vara att utveckla kvaliteten på arbetsmetoder och det stöd som erbjuds den enskilde. Beslut har tagits om att fördubbla antalet lägenheter inom Bostad Först.

Vräkningsförebyggande arbete

Att det vräkningsförebyggande ska intensifieras är ett av målen i *Stockholms stads strategi mot hemlöshet 2014-2019*. Flertalet stadsdelar bedriver ett aktivt och strukturerat vräkningsförebyggande arbete och har avsatt särskilda resurser för detta. Samverkan sker internt inom stadsdelsförvaltningarna och i vissa ärenden även med bostadsbolag och Kronofogden. Statistiken talar för att stadsdelarnas vräkningsförebyggande arbete ger resultat i positiv riktning. Till Kronofogden inkom 2013 totalt 490 ansökningar om avhysning som gällde Stockholms stad, 193 av dessa verkställdes. Motsvarande siffror för 2012 var 543 ansökningar och 224 verkställda avhysningar.

Sedan 2008 tar Kronofogden fram statistik över antalet verkställda avhysningar där barn är berörda. Med berörd avses att barnet bor stadigvarande, bor växelvis eller har umgänge med en vräkt förälder eller vräkta föräldrar mer än 30 dagar per år. I Kronofogdens redovisning för 2013 kan man avläsa att antalet barn som påverkades av en verkställd avhysning minskade i hela landet. Totalt var 504 barn berörda och Stockholms stad stod för 5 procent (25 barn). Antalet verkställda vräkningar i staden där barn var berörda nästan halverades jämfört med 2012 då antalet barn var 47.

Antal barn i registrerade ansökningar om avhysning samt antal verkställda beslut där barn är berörda i Stockholms stad 2008-2013.

Källa: Kronofogden

Socialpsykiatri

En person har enligt nationell psykiatrisamordning en psykisk funktionsnedsättning om ”han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning”.

Inom socialpsykiatrin kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. I socialnämndernas ansvar för målgruppen ingår att medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Nämnderna ska även samverka med landstingets psykiatri för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser.

Målgruppsbeskrivning

Under 2013 har 3715 personer med psykisk funktionsnedsättning haft någon form av socialpsykiatrisk insats. Dessa utgör 0,6 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år i Stockholms stad 2013. Andelen aktuella inom socialpsykiatrin var även 0,6 procent vid en övergripande kartläggning av socialpsykiatrin från 2006 och vid en inventering som gjordes 1994. Antalet aktuella personer har dock ökat från 3000 personer år 2006 till 3715 år 2013.

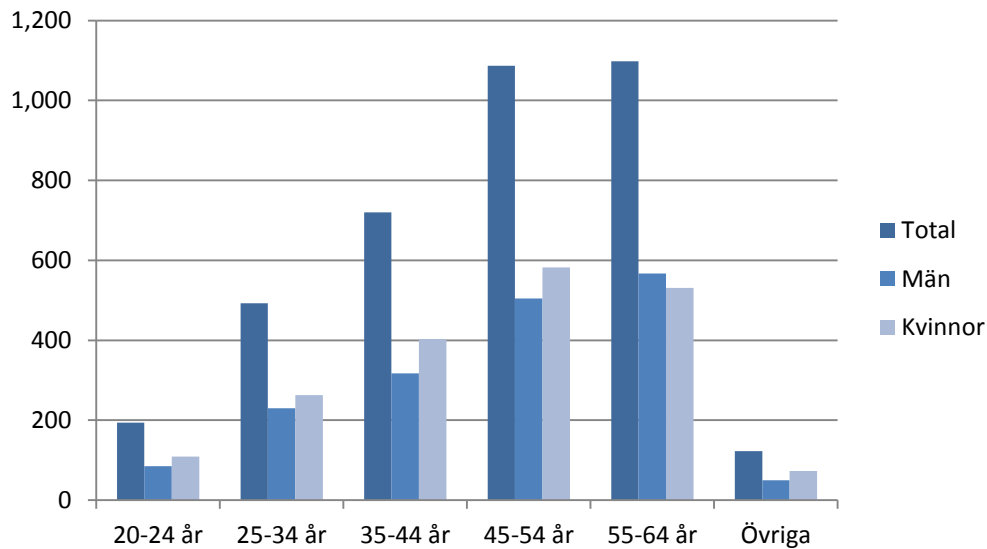
Flest aktuella inom socialpsykiatrin under 2013 hade stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby. I förhållande till befolkningen inom respektive stadsdelsnämnd hade Farsta, Hässelby-Vällingby och Rinkeby-Kista flest ärenden inom socialpsykiatrin.

7 av 10 personer som hade en socialpsykiatrisk insats under 2013 var födda i Sverige. 17 procent var födda utanför Europa.

Av de som var aktuella inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2013 var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Vid kartläggningen 2006 var i stort sett lika många män som kvinnor aktuella inom socialpsykiatrin. De senaste åren har dock trenden gått mot en större andel kvinnor. Av stadsdelsnämnderna var det endast Kungsholmen som under 2013 hade något fler aktuella män än kvinnor. För Enheten för hemlösa är situationen en annan, under 2013 var 76 procent av de aktuella ärendena män.

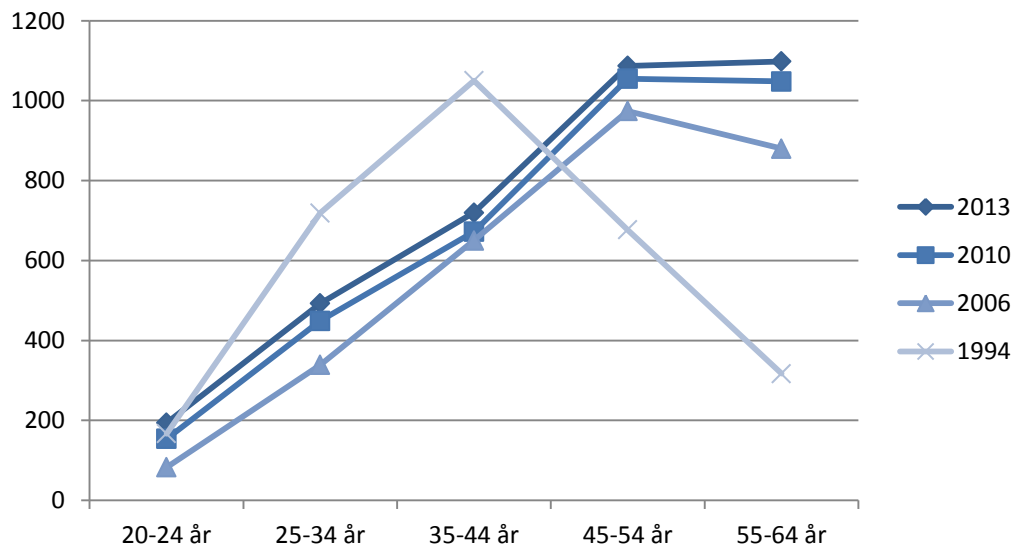
59 procent av personerna som hade en insats inom socialpsykiatrin under 2013 var mellan 45 och 64 år gamla. Andelen mellan 20 och 24 år var 5 procent och andelen mellan 25 och 44 år var 33 procent. Andelen unga är oförändrad jämfört med 2012. 2012 fanns den största könsskillnaden inom gruppen 20 till 24 år då 63 procent var kvinnor jämfört med 58 procent 2011. Under 2013 har den stora könsskillnaden i den yngsta gruppen som rapporterades 2012 minskat något och gruppen består nu av 56 procent kvinnor.

Antal personer med insats inom socialpsykiatri i Stockholms stad under 2013, utifrån åldersgrupp och kön

Vid inventeringen 1994 var åldersfördelningen den motsatta, två tredjedelar var mellan 18 och 44 år gamla och en tredjedel var mellan 45 och 64 år gamla.

Antal personer, per åldersgrupp, som var aktuella inom socialpsykiatri i Stockholms stad under 2013, 2010, 2006 och 1994

Antalet personer som har insatser inom socialpsykiatri ökar årligen. Då invånarantalet i staden även ökar har andelen personer av befolkningen mellan 20 och 65 år som är aktuella inom socialpsykiatri varit konstant sedan 1994.

Under våren och sommaren 2013 genomfördes en inventering av socialpsykiatrins målgrupp. Via handläggarna samlades uppgifter om 3600 personer in. Inventeringen visade att drygt 80 procent av målgruppen bor ensam, 7 procent bor

tillsammans med en partner, 3 procent bor hos sina föräldrar och 5 procent bor tillsammans med annan/andra vuxna personer.

10 procent av målgruppen har hemmaboende biologiska barn under 18 år. Att ha hemmaboende barn är mer vanligt bland kvinnor än män. I åldersgruppen 35-44 år har närmare 20 procent hemmaboende biologiska barn under 18 år. Totalt rör det sig om minst 500 barn som har en förälder med en socialpsykiatrisk insats. Vid den förra kartläggningen som genomfördes 2006/2007 framkom att drygt 300 barn hade en förälder med en socialpsykiatrisk insats vilket motsvarade 6 procent av personerna i kartläggningen.

Ungefär hälften av de som hade en socialpsykiatrisk insats under 2013 hade en psykosjukdom där schizofreni var den vanligaste formen. Av männen hade 43 procent diagnosen schizofreni jämfört med 24 procent av kvinnorna. Den vanligaste diagnosen bland kvinnorna var depression, vilket 25 procent hade jämfört med 15 procent av männen. Diagnoserna skiljer sig åt i olika åldersgrupper. Schizofreni är mest förekommande i de äldre åldersgrupperna och vanligast i åldern 55-64 år. Diagnosen ADHD var vanligare i de yngre åldersgrupperna.

Vid inventeringen uppgav handläggarna att 44 procent av målgruppen även hade problem med somatiska sjukdomar. Andelen är något högre bland kvinnor där 47 procent uppgavs ha problem med somatisk sjukdom. Motsvarande siffra för männen var 40 procent. För resterande 13 procent var det okänt för handläggaren om det fanns några somatiska problem.

Enligt handläggarna har 12 procent av målgruppen även någon typ av missbruksproblematik. Vid kartläggningen 2006/2007 bedömdes 11 procent ha ett missbruksproblem. Vanligast var ett alkoholmissbruk, följt av narkotika eller ett blandmissbruk.

Majoriteten av målgruppen, 67 procent, hade under 2013 sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Den näst vanligaste försörjningsformen var ekonomiskt bistånd från socialtjänsten, vilket 17 procent av målgruppen hade. I inventeringen uppgav handläggarna även att 7 procent hade haft ett arbete med lön under de senaste 12 månaderna.

Antal ärenden per handläggare

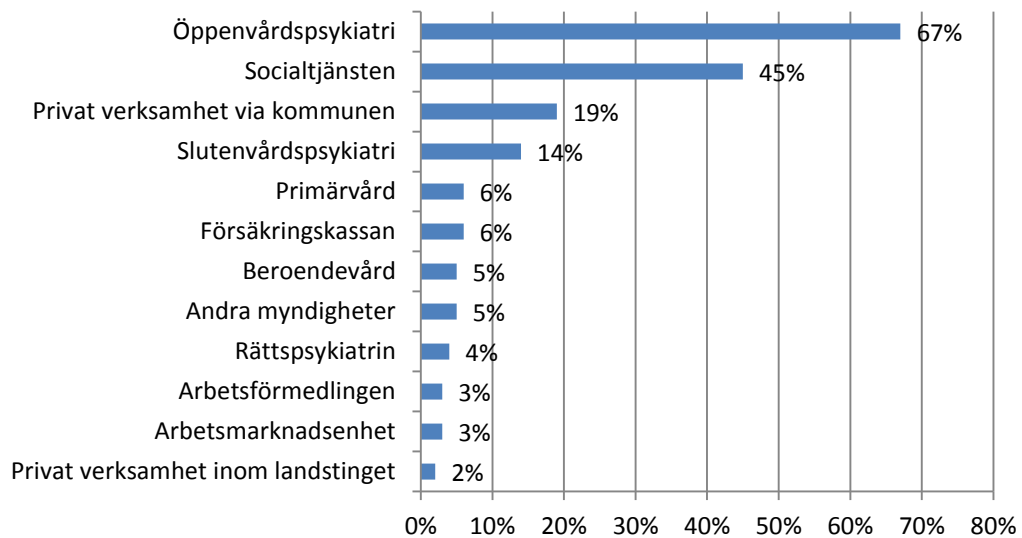
Under 2013 hade handläggarna inom socialpsykiatrin i snitt 49 ärenden per heltidstjänst, det är en ökning med 2 ärenden i snitt sedan 2012. Mätningarna, som sker genom frågor till enhetschefer/biträdandechefen, började 2009 och snittet i staden har fram till 2013 minskat något varje år sedan dess. Antalet ärenden per handläggare skiljer sig mycket åt mellan stadsdelsförvaltningarna. Lägst antal ärenden per handläggare hade man på Södermalms stadsdelsförvaltning där snittet var 35 ärenden, högst antal ärenden per handläggare hade man i Farsta stadsdelsförvaltning där snittet var 61. Införandet av DUR, valfrihet, resursmätning och uppföljning av mål och delmål medför, förutom en ökad

kvalitet, även att kraven på handläggarna ökar. Handläggarnas arbetssituation har i hög grad förändrats sedan 2009 och de förväntas dokumentera och följa upp i betydligt större uträkning än tidigare.

Samverkan och regeringens PRIO-satsning

I samband med inventeringen 2013 uppgav handläggarna att de samverkar med andra myndigheter/verksamheter i drygt hälften av sina ärenden, 1900 personer av 3600. Vanligast var samverkan med öppenvårdspsykiatri följt av annat verksamhetsområde inom socialtjänsten.

Organisation eller myndighet som handläggaren samverkat med under 2013

Om en person är i behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan en samordnad individuell plan (SIP) upprättas mellan kommun och landstinget. Planen ska upprättas om landstinget eller kommunen bedömer att den behövs för att personen ska få sina behov tillgodosedda. I samband med inventeringen uppgav handläggarna att det fanns en SIP upprättad i 21 procent (731 personer) av ärendena inom stadens socialpsykiatri. Något fler män än kvinnor hade en SIP.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Socialdepartementets samordningsfunktion PRIO (Plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa) har ingått en överenskommelse där statsbidrag delas ut till kommuner och landsting som uppfyller vissa grundkrav och prestationer. Överenskommelsens målgrupp är barn och unga med psykisk ohälsa samt personer med omfattande eller komplicerad psykiatrisk problematik. Stockholm stad uppfyllde kraven för 2012 och 2013 och har därmed fått ta del av statsbidraget. Staden har totalt erhållit 30 360 190 kr i PRIO-medel för utveckling av socialpsykiatri. Utifrån inventeringen av målgruppen och i samverkan med stadsdelsnämnderna och brukarorganisationer togs en handlingsplan fram under 2013. Handlingsplanen tar upp sju områden som Stockholms stad behöver se över för att säkerställa en positiv utveckling av socialpsykiatri. De sju områden som tas upp är boenden, sysselsättning, hälsa, barn, anhöriga, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

och samordnade individuella planer. PRIO-medlen ska användas till både lokala och centrala satsningar.

Valfrihet och uppföljning

Valfrihet för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning trädde ikraft 1 januari 2010 med kommunala verksamheter. 1 oktober 2011 tecknades de första avtalen med privata utförare enligt lagen om valfrihet. Fyra upphandlingar har gjorts årligen sedan dess och i december 2013 var, förutom kommunala verksamheter, sex utförare av sysselsättning och fjorton av boendestöd upphandlade. Ingen utförare har ansökt om att få vara med som utförare av boenden. Målet med ett valfrihetssystem är, kort sagt, att öka valfriheten för den enskilde samtidigt som mångfalden och kvaliteten i utförandet förbättras utan att kostnaderna ökar.

Brukarundersökning

Brukarundersökningar avseende insatserna boendestöd, gruppboende och sysselsättning har genomförts centralt för staden under 2011, 2012 och 2013

Brukarenkäten för 2013 innehöll 13-15 frågor för beroende på insats. Frågorna var utformade i form av påståenden, exempelvis ”Jag blir bemött med respekt av personalen”, ”Jag litar på personalen” och ”Jag vet vart jag ska vända mig om jag undrar något eller vill klaga på mitt boendestöd”. Brukarna svarade på enkäten genom att instämna i eller ta avstånd från de olika påståendena.

Boendestöd

Svarsfrekvensen var 52 procent för insatsen boendestöd, vilket är samma andel som för 2012. Av de svarande var 55 procent kvinnor och 45 procent män. Helhetsomdömet avseende det boendestöd man får visade att 88 procent var nöjda vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med 2012. 87 procent hade svarat på enkäten själv, 12 procent hade gjort det tillsammans med anhörig, vän eller annan person och 1 procent av de svarande var någon annan än brukaren.

I de fall där någon annan än brukaren har svarat på frågorna i enkäten är man mindre benägen att instämna i påståendena. Högst resultat totalt har frågorna om man blir bemött med respekt av personalen där 91 procent instämmer. Lägst andel instämmer i påståendet ”Jag vet vart jag ska vända mig om jag vill lämna synpunkter och klagomål på mina boendestödjare” där 76 procent instämde med påståendet.

Gruppboende

Svarsfrekvensen avseende insatsen gruppboende var 46 procent 2013, vilket är en ökning med fyra procentenheter jämfört med 2012. 41 procent av de svarande var kvinnor och 59 procent var män. 54 procent hade besvarat enkäten själva, 39 procent hade gjort det tillsammans med anhörig, vän eller annan person och för 7 procent var det någon annan som hade fyllt i enkäten. När det gäller helhetsomdömet för boendet så uppger 76 procent att de är nöjda vilket är en minskning med 4 procentenheter jämfört med 2012. Endast 44 procent uppger att de helt eller delvis har haft möjlighet att välja boende.

Sysselsättning

Svarsfrekvensen avseende sysselsättning var 50 procent vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2012. 61 procent av de svarande var kvinnor och 39 procent var män. 89 procent har svarat själva på enkäten, 9 procent tillsammans med anhörig, vän eller annan person och för 1 procent har någon annan svarat. 92 procent har uppgett att de är nöjda med sin sysselsättningsverksamhet. Det är en ökning med två procentenheter jämfört med 2012. Högst resultat fick frågorna ”Jag blir väl bemött av personalen” och ”Det jag gör på min sysselsättningsverksamhet känns viktigt för mig” där 93 procent av de som svarat på enkäten instämde i påståendena. Lägst resultat fick frågan ”Personalen frågar på vilket sätt jag vill ha stöd” där 78 procent instämde i påståendet.

Sysselsättning

I kartläggningen 2006 upptäcktes att mindre än hälften av de personer som haft kontakt med socialpsykiatrin hade någon form av sysselsättning. Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning var och är ett prioriterat område i budgeten för Stockholms stad.

Samtliga stadsdelsförvaltningar ingick från maj 2009 till december 2013 i EU-finansierade projektet Alfa (alternativ förmedling av sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning). En förmedling öppnade i september 2009 dit målgruppen kunde vända sig för att få stöd kring sysselsättning, praktik, studier och arbete. Förutom stadens socialpsykiatriska enheter ingick Jobbtorg, utbildningsförvaltningen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, landstinget och Huddinge kommun i projektet. Projektet avslutades vid nyår 2013. Löpande utvärdering har skett av Alfa och en slutrapport har tagits fram.

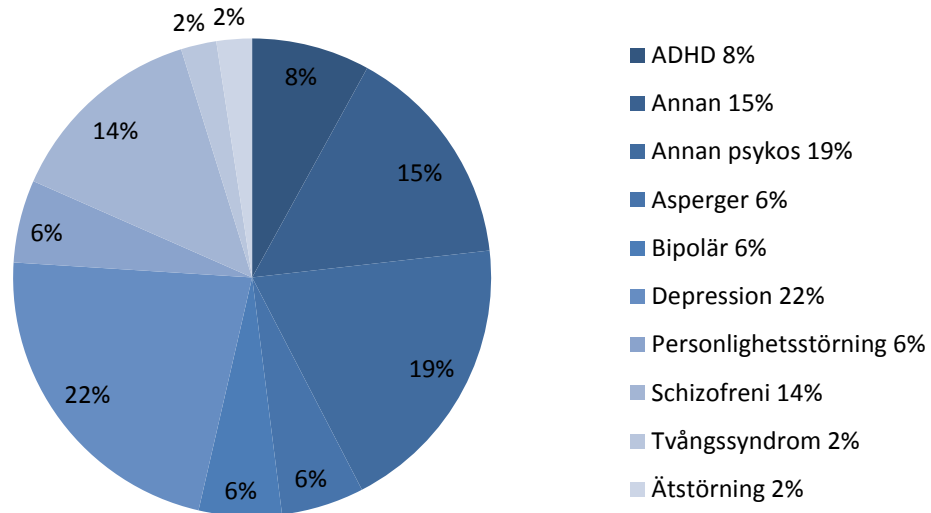
678 personer har fått stöd av Alfa sedan projektet startade. 55 procent av dessa var kvinnor. 67 procent av deltagarna saknade helt någon form av aktivitet när de först kom i kontakt med Alfa. Vanligaste resultatet efter kontakt med Alfa var att den enskilde fått information och vägledning som i sin tur lett till bland annat kontakt med Arbetsförmedlingen, Jobbtorg eller Försäkringskassan. 33 procent har påbörjat en biståndsbedömd sysselsättning med hjälp av stöd från Alfa, 3,7 procent har fått en anställning och 4,1 procent har börjat studera.

Som en del i Alfas slutrapport skickades en enkät ut som besvarades av 44 anställda inom stadens socialpsykiatri och 13 från landstinget. Av dessa ansåg 64 procent att Alfa har bidragit till att man aktivt jobbar mer mot studier, praktik eller arbete för målgruppen. Av enkäten framgick även att Alfa fyllt flera viktiga funktioner, framförallt som experter och vägledare för målgruppen, som ett stöd som finns med under hela vägen för den enskilde samt som ett komplement och avlastning för ordinarie verksamhet.

I maj 2012 startade Stockholm stad ett projekt som testar en form av supported employment kallad individual placement and support (IPS) för att stötta personer med psykisk funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Totalt 103 personer har fått stöd av IPS-projektet från starten till och med december 2013. 57 av deltagarna var kvinnor och 46 var män. 26 procent var under 27 år. Den vanligaste

diagnosen var någon form av psykos (schizofreni eller annan psykos) som 33 procent av deltagarna hade.

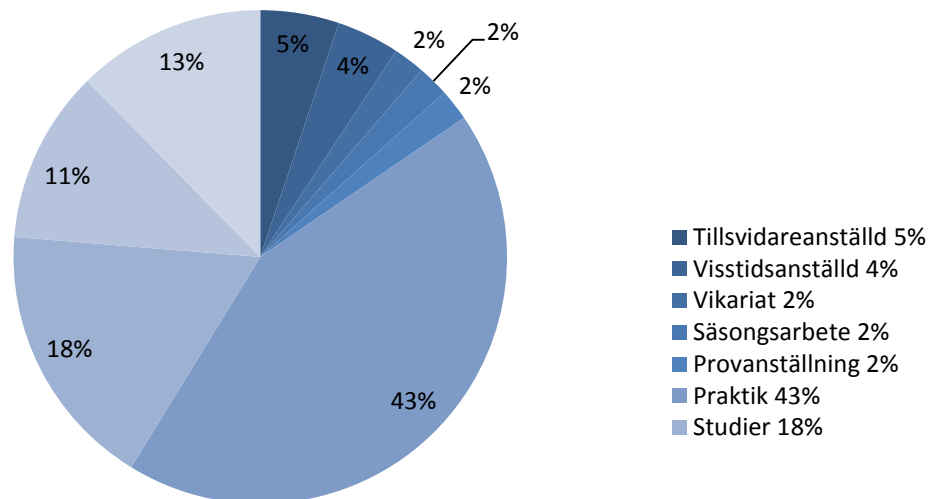
Diagnos som deltagarna i IPS-projektet uppgett i samband med start av insats.

Källa: IPS slutrapport

Majoriteten av projektets deltagare har med stöd gått vidare till någon form av anställning eller praktik.

Resultat för IPS-projektets 103 deltagare

Källa: IPS slutrapport

Trots satsningar på sysselsättning och Alfa har andelen med biståndsbedömd sysselsättning inom socialpsykiatrin minskat något sedan 2006.

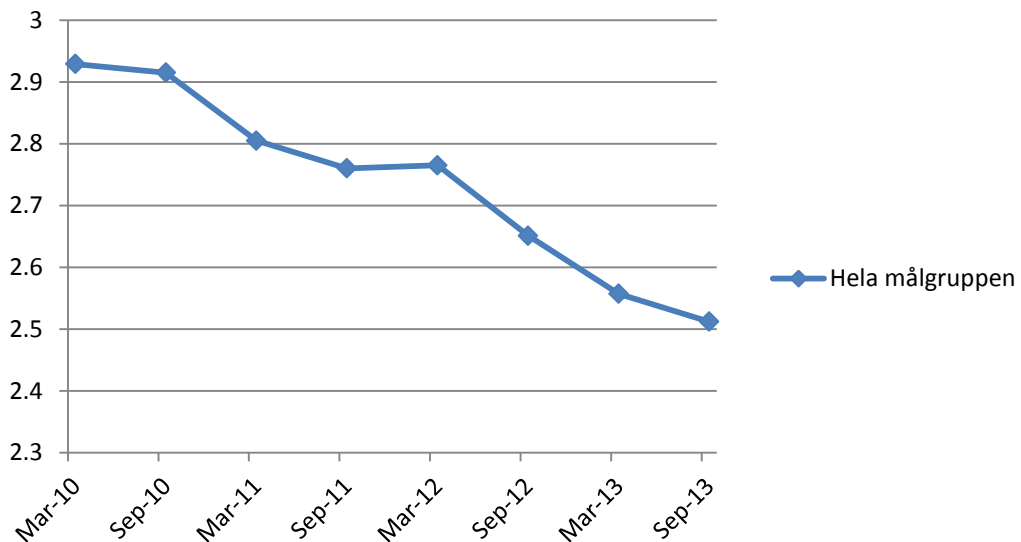
Andel av totalt antal aktuella inom socialpsykiatrin som beviljats biståndsbedömd sysselsättning.

	2013	2012	2011	2010	2009	2006
Andel med biståndsbedömd sysselsättning	34	35	37	37	36	38

För målgruppen som helhet har 34 procent en biståndsbedömd sysselsättning. Det skiljer sig dock mycket mellan stadsdelsförvaltningarna, exempelvis har Spånga-Tensta 49 procent av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning jämfört med Skärholmen som har 16 procent. En del av förklaringen till nedgången under 2012 och 2013, som visas i tabellen ovan, skulle kunna vara att IPS-projektet har startat. Personer som tidigare beviljats sysselsättning har, om de så önskat, istället fått stöd till praktik eller arbete.

Sedan valfriheten infördes 2010 har antalet biståndsbedömda sysselsättningspass per klient minskat. Trenden med minskat antal pass per klient har fortsatt även under 2013. Det är främst nya brukare/klienter som har fått lägre bistånd än tidigare. Bland nya brukare i valfrihetssystemet är det i snitt över perioden 2010-2013 ca 60 procent som blivit beviljade ett eller två pass per vecka. Under 2013 har denna andel stigit till ca 70 procent. Denna förändring är statistiskt signifikant.

Genomsnittligt antal pass per vecka på biståndsbedömd sysselsättning inom valfriheten (hela målgruppen)

2,51 pass i veckan för september 2013 innebär att enskilda inom socialpsykiatrin i snitt deltar i en biståndsbedömd sysselsättning 7,5 timmar per vecka. Statistiken visar dock inte om personer utöver den biståndsbedömda tiden deltar i t.ex. öppen verksamhet eller studiecirkel. Snittet skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna. Älvsjö hade högst snitt i september 2013 med 3,5 pass per vecka och Norrmalm hade lägst snitt med 1,8 pass per vecka.

I samband med införandet av valfrihet inom socialpsykiatrin togs ett ersättnings-system fram. Ersättningssystemet består av tre olika nivåer där utföraren får betalt utifrån hur mycket resurser de avsätter i det aktuella ärendet. Provmätningarna som gjordes innan systemet infördes visade att 42 procent av de som hade biståndsbedömd sysselsättning befann sig i ersättningsnivå 1, 57 procent i nivå 2 och 1 procent i nivå 3. Under september 2013 var motsvarande fördelningen 62 procent i nivå 1, 33 procent i nivå 2 och 5 procent i nivå 3. Det har alltså skett en förskjutning av antalet personer mellan nivå 1 och 2 där en betydligt större andel

bedöms tillhöra nivå 1 i september 2013 jämfört med provmätningar inför framtagandet av ersättningssystemet.

September 2013 – Biståndsbedömd sysselsättning inom valfriheten. Andel klienter inom respektive ersättningsnivå

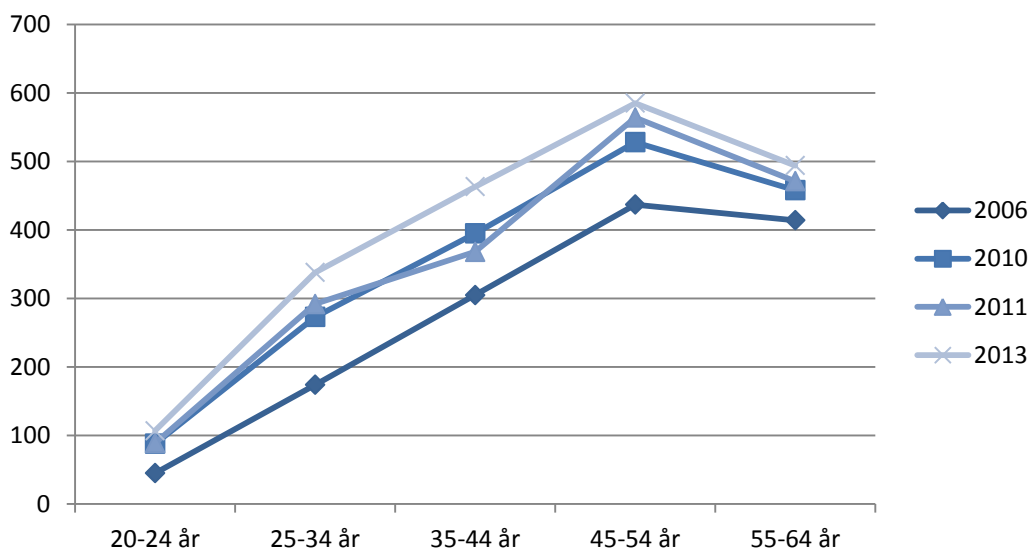
Stadsdelsnämnd	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Bromma	78	17	6
Enskede-Årsta-Vantör	42	50	8
Farsta	56	37	8
Hägersten-Liljeholmen	43	51	6
Hässelby-Vällingby	84	16	0
Kungsholmen	61	30	9
Norrmalm	81	15	4
Rinkeby-Kista	67	27	6
Skarpnäck	33	63	5
Skärholmen	71	29	0
Spånga-Tensta	20	68	11
Södermalm	88	12	0
Älvsjö	73	20	7
Östermalm	52	46	2
Enheten för hemlösa	50	40	10
Totalt	62 %	33 %	5 %

Södermalm, Hässelby-Vällingby och Norrmalm har resursmätt en klar majoritet av sina ärenden till nivå 1. Spånga-Tensta, Skarpnäck och Hägersten-Liljeholmen har en majoritet av ärendena i nivå 2.

Boendestöd

Boendestöd är den vanligaste insatsen inom socialpsykiatrin. Under 2013 var det 2029 personer som hade boendestöd vilket motsvarar 55 procent av målgruppen.

Antal personer med boendestöd per ålderskategori och år

Antalet personer som har boendestöd har ökat med 612 sedan 2006. Under 2013 var det 57 procent kvinnor och 43 procent män som hade boendestöd.

I samband med provmätningar för att fastställa ersättningen för boendestöd inom valfriheten konstaterades att 42 procent av målgruppen tillhörde nivå 1, 55 procent nivå 2 och 3 procent nivå 3.

September 2013 boendestöd inom valfriheten, andel personer i respektive ersättningsnivå (totalt 1440 personer hade boendestöd inom valfriheten under september 2013)

Stadsdelsnämnd	Andel i nivå 1	Andel i nivå 2	Andel i nivå 3
Bromma	47	50	3
Enskede-Årsta-Vantör	46	51	3
Farsta	51	44	5
Hägersten-Liljeholmen	26	65	8
Hässelby-Vällingby	67	28	5
Kungsholmen	25	63	13
Norrmalm	54	46	0
Rinkeby-Kista	39	57	3
Skarpnäck	36	54	9
Skärholmen	63	37	0
Spånga-Tensta	41	59	0
Södermalm	49	48	2
Älvsjö	41	57	2
Östermalm	53	47	0
Socialförvaltningen	13	44	44

Totalt	47 %	49 %	4 %
---------------	-------------	-------------	------------

Sedan provmätningarna har det skett en förskjutning av ärenden från nivå 2 till nivå 1.

Till varje ersättningsnivå finns ett antal timmar kopplade, 1-7 timmar i nivå 1, 8-18 timmar i nivå 2 samt 19 timmar och däröver i nivå 3. Under september 2013 hade 1440 personer boendestöd registrerat enligt valfrihet i paraplysystemet.

September 2013, antal i personer i respektive ersättningsnivå samt antal timmar i snitt som beviljades inom varje nivå

Stadsdels- nämnd	Antal klienter	Antal i nivå 1	Antal i nivå 2	Antal i nivå 3	Timmar i snitt nivå 1	Timmar i snitt nivå 2	Timmar i snitt nivå 3
Bromma	103	48	52	3	4,8	11,2	22
Enskede-Årsta- Vantör	204	93	105	6	5,7	12,3	26,3
Farsta	149	76	66	7	6,2	14,2	32,9
Hägersten- Liljeholmen	144	38	94	12	5,8	11,7	28,4
Hässelby- Vällingby	155	104	43	8	5,3	10,5	20,3
Kungsholmen	8	2	5	1	3	9,2	27
Norrmalm	92	50	42	0	5,5	12,1	0
Rinkeby-Kista	127	50	73	4	5,3	11,8	28,3
Skarpnäck	129	47	70	12	3,9	12,0	38,6
Skärholmen	70	44	26	0	5,2	10,9	0
Spånga-Tensta	29	12	17	0	3,7	11,1	0
Södermalm	93	46	45	2	4,8	11,0	7
Älvsjö	51	21	29	1	5,3	11,0	24
Östermalm	70	37	33	0	5,3	13,1	0
Social- förvaltningen	16	2	7	7	7	13,9	31,3
Totalt	1440	670	707	63	5,3	11,9	28,8

Boenden

Antal personer i olika boendeformer 2013, 2012, 2011, 2010 och 2006

Boendeformer	2013	2012	2011	2010	2006
HVB	359	371	374	370	366
Stödboende	376	359	357	346	223
Bostad med särskild service SoL	190	189	204	196	249
Bostad med särskild service LSS	10	9	11	10	25
Försöks/träningslägenheter	330*	317*	277*	235*	175

Under 2013 bodde 359 personer på HVB (hem för vård och boende) av dessa var 64 procent män. 40 procent av de boende på HVB var mellan 55 och 64 år gamla, vilket är en ökning med 2 procentenheter sedan 2012. 4 procent var mellan 20 och 24 år vilket är en ökning med 1 procentenhet sedan 2012. Stockholm stad hade under 2013 ett ramavtal med utförare av HVB. I ramavtalet erbjuds platser i tre olika kategorier. I kategori 1 fanns under året 23 utförare och snittpriset för en plats var 1993 kr/dygn. I kategori 2 fanns 24 utförare och snittpriset var 2141 kr/dygn. I kategori 3 fanns 17 utförare med ett snittpris på 2829 kr/dygn.

Under 2013 hade 376 personer insatsen stödboende. 67 procent av de som bodde på stödboende var män. 34 procent var mellan 55 och 64 år, 10 procent var mellan 20 och 24 år. 152 personer av 376 bodde på ett stödboende som ingick i valfriheten. Efterfrågan är större än utbudet vilket innebär att stadsdelsförvaltningarna måste köpa platser utanför valfriheten för att tillgodose behoven.

200 personer bodde i bostad med särskild service (SoL och LSS sammanlagt) under 2013. 53 procent av de som bodde i bostad med särskild service var män. Majoriteten, 53 procent, av de som bodde i bostad med särskild service under året var mellan 55 och 64 år. Ingen under 25 år bodde under 2013 på bostad med särskild service.

Minst 330 personer hade försöks- eller träningslägenhet (*för tre förvaltningar saknas uppgifter om försöks- och träningslägenheter då man rapporterar dem på olika sätt i systemet). 56 procent av de som hade försöks- eller träningslägenhet under 2013 var män. 15 procent var mellan 20 och 25 år gamla. Genomgående för boendena är att fler män än kvinnor beviljas insats i form av boende.

För att jämföra olika kostnader över tid används olika nyckeltal.

Nyckeltal kostnad per dygn avseende bostad med särskild service och HVB

Insats	2013	2012	2011	2010	2009	2006
Bostad med särskild service	1958	1732	1589	1205	1669	1238
HVB	1500	1454	1251	1242	1301	1025

I samband med en inventering av boendebehov under 2013 uppgav stadsdelsförvaltningarna att följande inriktningar bör prioriteras vid utbyggnad: unga vuxna, psykisk funktionsnedsättning i kombination med missbruksproblematik, särskilt vårdkrävande ofta med utåtagerande beteende samt äldre och/eller somatiskt sjuka.

Förmedling av boenden

På stadens hemsida under rubriken Jämför Service har man möjlighet att jämföra boenden och välja utförare. För bostad med särskild service fanns under 2013 11 utförare med totalt 185 lägenheter. 16 utförare erbjöd stödboende med totalt 200 lägenheter. Vid årets slut hade 56 personer gjort en intresseanmälan avseende bostad med särskild service och 43 avseende stödboende. Under 2013 förmedlades sex lägenheter i bostad med särskild service och 15 lägenheter i stödboende.

Funktionsnedsättning

Stockholms stad ger stöd och service till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning i form av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL). Staden har även ett basansvar för personlig assistans till personer som beviljats statlig assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken (SFB), tidigare LASS, av Försäkringskassan.

Kommunens individuella stödinsatser enligt LSS och SoL till människor med funktionsnedsättning utgör ett av flera verktyg för att uppnå de funktionshinderspolitiska målen om en samhällsgemenskap med mångfald som grund och att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet samt jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män. För att nå målen ska arbetet särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället, att förebygga diskriminering och ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

LSS är en utpräglad rättighetslag som har tillkommit som ett komplement till socialtjänstlagen och annan lagstiftning. Lagen gäller för personer som tillhör lagens personkrets. För att en person ska kunna beviljas stöd och service enligt LSS måste de behov som hans eller hennes ansökan avser kunna tillgodoses genom någon av insatserna i lagen. Andra behov av insatser måste prövas enligt SoL, även om personen omfattas av LSS. Boendestöd och hemtjänst är exempel på insatser som inte ingår i LSS, men som kan beviljas enligt SoL.

Det övergripande syftet med insatser enligt LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet med målet att människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra. Genom insatser enligt LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialtjänsten ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter den enskildes behov av särskilt stöd. Socialtjänstlagen är en ramlag. Genom bistånd enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet har också en rehabiliterande komponent genom att de insatser som ges ska stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Målgruppen för LSS - Riket

Stadens LSS-statistik kan jämföras med Socialstyrelsens officiella LSS-statistik för landets samtliga kommuner. I oktober 2013 hade cirka 65 300 personer en eller flera insatser enligt LSS, exklusive insatsen råd och stöd som är landstingets ansvar. Det är en ökning med 1 100 personer jämfört med år 2012.

Ökningen består framförallt av fler personer i daglig verksamhet och i bostad med särskild service för vuxna. Nästan 32 400 personer hade daglig verksamhet och drygt 25 000 personer hade insatsen bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.

Målgruppen – Stockholms stad

Den 1 oktober 2013 hade 9 638 personer inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning en eller flera insatser enligt SoL och/eller LSS. Personerna omfattar barn, unga och vuxna i åldrarna 0 – 64 år samt avseende LSS, personer 65 år och äldre, och utgör cirka 0,97 procent av befolkningen i Stockholms stad 2013.

Av dessa 9 638 personer hade 4 151 personer en eller fler LSS-insatser vid samma tidpunkt (Socialstyrelsens officiella LSS-statistik).

Verksamhetsområdet i siffror

Antalet personer i landet som år 2013 hade LSS-insatser uppgick till 0,68 procent av befolkningen i hela landet. I Stockholms stad hade 0,46 procent av befolkningen LSS-insatser.

Antal personer med beslut enligt SoL och LSS den 1 oktober 2013

Åldersgrupp	SoL	SoL	LSS	LSS	Totalt
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
0-12 år	11	27	139	311	488
13-21 år	48	55	316	582	1 001
22-64 år	2 792	2 524	1 018	1 396	7 730
65-	77	65	116	120	378
Totalt	2 928	2 671	1 589	2 409	9 597

Den 1 oktober 2013 hade 5 599 personer insatser enligt SoL, 4 151 personer insatser enligt LSS och 1 256 personer insatser enligt SFB/LASS (assistansersättning från Försäkringskassan).

Antal personer med beslut enligt SFB/LASS den 1 oktober 2013*

Åldersgrupp	Kvinnor	Män	Totalt
0-64 år	453	613	1066
65 -	118	72	190
Totalt	571	685	1256

Källa: Stadsledningskontoret

*Beslut enligt SFB (assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken, tidigare LASS) fattas av Försäkringskassan, inte av kommunen. Kommunen är dock kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka av varje enskilt beslut från Försäkringskassan.

Personer kan ha insatser både enligt SoL och LSS, vilket innebär att vissa personer kan förekomma i redovisningen av både SoL och LSS-insatser. Personer med beslut om assistansersättning från Försäkringskassan kan även förekomma i redovisningen för LSS-insatser.

Uppdelat på kön ser fördelningen i de olika lagrummen ut som följer:

Andel kvinnor respektive män med insatser enligt SoL, LSS och SFB/LASS i procent räknat

Lagrum	Totalt	Kvinnor %	Män %
SoL	5 599	52 %	48 %
LSS	4 151	40 %	60 %
SFB/LASS	1 256	45 %	55 %

Av ovanstående tabell framgår att andelen kvinnor som har insatser enligt SoL är något större än andelen män. När det gäller LSS-insatser inklusive personlig assistans som ges med stöd av SFB/LASS är skillnaden mellan kvinnor och män påtaglig (40 procent kvinnor och 60 procent män har insatser enligt LSS, 45 procent kvinnor och 55 procent män har assistansersättning).

Av Socialstyrelsens uppföljningar av insatser till personer med funktionsnedsättning framgår att könsskillnaderna har ökat något över tid. Detta beror framförallt på den ökning som skett bland unga inom personkrets 1, det vill säga personer med utvecklingsstörning, autism och autismliknande tillstånd. I dessa grupper är andelen pojkar större än andelen flickor. I personkrets 3 har antalet kvinnor minskat över tid samtidigt som antalet män har ökat. När kvinnor och män väl beviljas insatser enligt LSS är insatsens omfattning lika stor för båda könen, räknat i antal dygn eller timmar per månad.

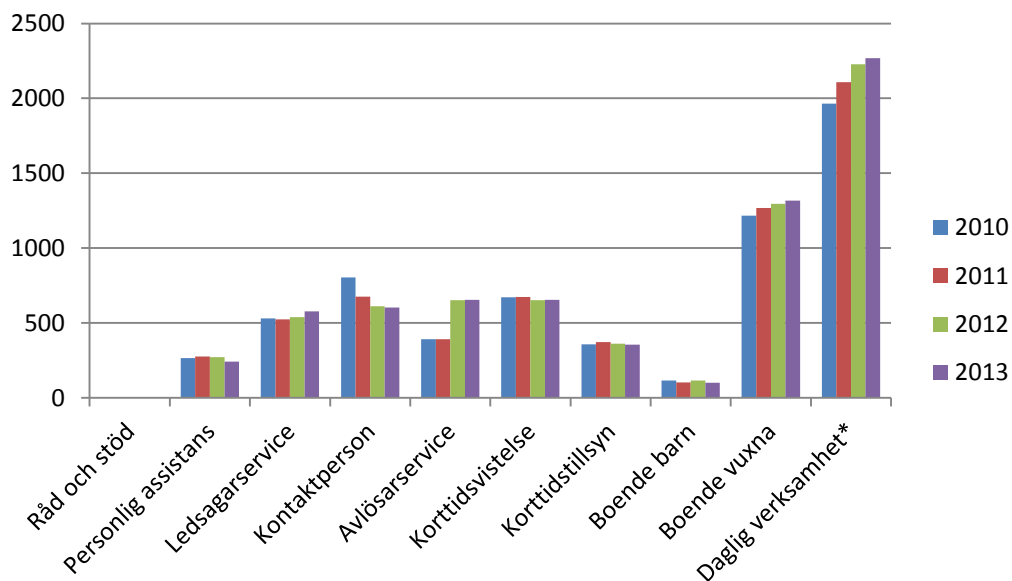
Insatser enligt LSS

LSS omfattar tio särskilt angivna insatser. Landstinget ansvarar enligt lag för den första, rådgivning och annat personligt stöd, och kommunen för de nio övriga, med tillägget att ansvaret för insatsen personlig assistans delas med Försäkringskassan och regleras därför i såväl LSS som i socialförsäkringsbalken. Insatser enligt LSS förbehålls personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar som medför omfattande behov av stöd.

Antalet aktuella ärenden som avser personer i staden med LSS-beslut uppgick den 1 oktober 2013 till 4 151 personer jämfört med 4 154 personer 2012, enligt Socialstyrelsens officiella LSS-statistik för respektive år.

Diagrammet nedan illustrerar förändringar i antal personer med respektive LSS-insats den 1 oktober den fyra senaste åren.

Antal personer med respektive LSS-insats den 1 oktober de senaste fyra åren (2010-2013)

Källa: Socialstyrelsens officiella LSS-statistik 2010-2013

*Värdet för insatsen daglig verksamhet år 2013 är inte det som anges i Socialstyrelsens LSS-statistik, se nedan.

När det gäller antal personer med daglig verksamhet 2013 har den uppgift som erhållits för socialtjänstrapporten använts i stället för Socialstyrelsens statistikuppgift. Orsaken är att det vid en efterkontroll framkommit att Socialstyrelsens uppgift inte stämmer och att det jämfört det antal som staden redovisat fallit bort 255 personer, något som har överklagats.

Av tabellen ovan framgår bland annat att antalet personer med daglig verksamhet och bostad med särskild service för vuxna fortsätter att öka, vilket följer trenden för hela landet. Antalet personer som har insatsen personlig assistans enligt LSS har minskat jämfört med föregående år, medan antalet personer med insatsen ledsagarservice har ökat. Här kan eventuellt finnas ett orsakssamband, eftersom behov av ledsagning ska tillgodoses genom personlig assistans för dem som har insatsen. Om minskningen av antalet personer med personlig assistans 2013 beror på att personer som tidigare haft insatsen vid en nyprövning fått avslag, kan ledsagningsbehov i stället behöva tillgodoses genom insatsen ledsagarservice. Antalet personer med avlösarservice och korttidsvistelse är i stort sett oförändrat medan antal barn som bor i familjehem eller barn och ungdomsboende enligt LSS har fortsatt minska.

Samma LSS-insatser illustreras även i följande tabell. Redovisningen avser endast verkställda insatser, vilket innebär att det kan ha funnits ytterligare beslut som ännu ej har verkställts.

*Antal personer med respektive insats enligt LSS i Stockholms stad
den 1 oktober 2010-2013*

År	Råd och stöd	Personlig assistans	Ledsagarservice	Kontaktperson	Avlösarservice	Korttidsvistelse	Korttidsstillsyn	Boende barn	Boende vuxna	Daglig verksamhet
2010	0	266	530	805	392	672	358	115	1 216	1 965
2011	0	276	524	676	392	673	372	104	1 267	2 107
2012	0	272	539	612	406	652	362	117	1 296	2 227
2013	0	243	578	603	401	654	355	101	1 318	2 269

Antalet personer som har insatsen daglig verksamhet har ökat oavbrutet under en rad år. Det gäller i hela landet och i staden. År 2000 beviljades 989 personer i Stockholms stad daglig verksamhet, 2005 1 341 personer och 2010 1 965 personer. År 2013 uppgick antalet till 2 269 personer. Det motsvarar en ökning med 229 procent sedan år 2000 och 61 procent sedan 2005.

*Antal personer med insatsen daglig verksamhet enligt LSS den 1 oktober 2013, uppdelat
efter kön och ålder*

Ålder	Kvinnor	Män	Totalt
13-21 år	38	63	101
22-64 år	845	1 174	2 019
65 år -	74	75	149
Totalt	957	1 312	2 269

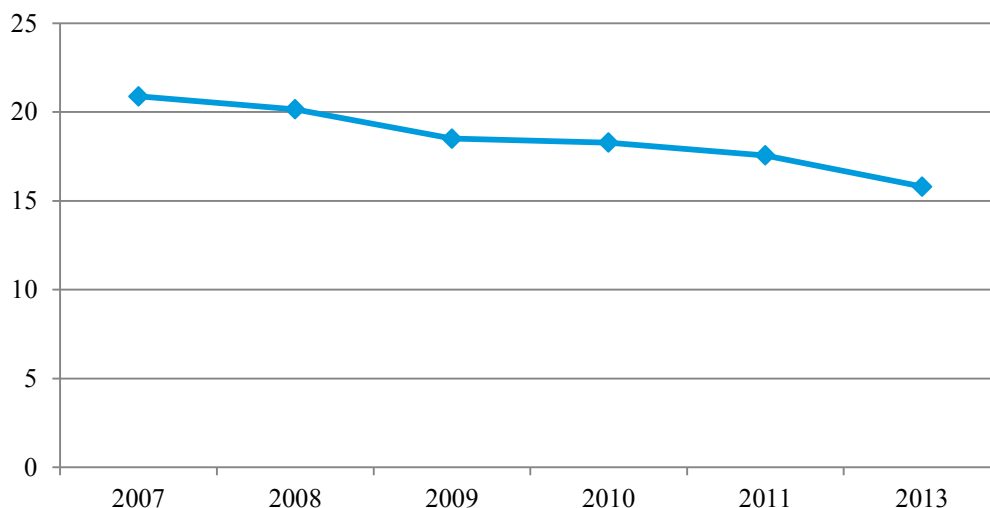
Kommentar till Socialstyrelsens årliga officiella LSS-statistik

De individbaserade uppgifter som staden årligen lämnar till Socialstyrelsens officiella LSS-statistik avser mätdatum den 1 oktober och hämtas från Paraplysystemet. Uppgifterna samlas in centralt av staden efter att varje stadsdelsnämnd gått igenom och kontrollerat att samtliga registrerade LSS-uppgifter i Paraplysystemet är fullständiga och korrekta, både på beställar- och utförarsidan. De inlämnade uppgifterna ligger även till grund för det kommunala utjämningsystemet för LSS och har stor betydelse för stadens ekonomi inom området.

Ledsagarservice och ledsagning

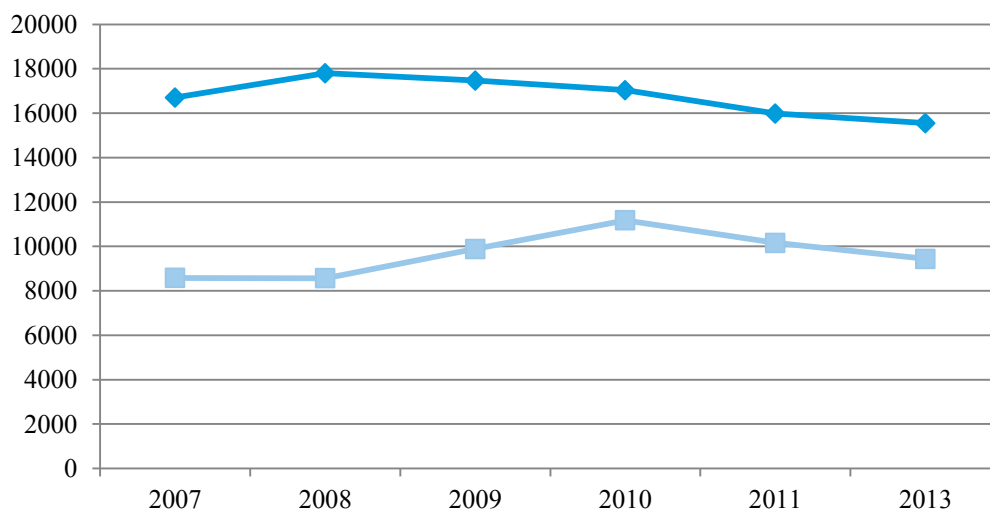
Under år 2012 gjordes en granskning av insatserna ledsagarservice enligt LSS och ledsagning enligt SoL, i syfte att se hur utvecklingen över tid sett ut avseende bland annat omfattningen av de beviljade timmarna och hur förhållandet såg ut mellan omfattningen på de beviljade timmarna och utförandet av dem. En mer detaljerad redogörelse för dessa insatser återfinns i socialtjänstrapporten för år 2012. Statistiken för år 2007-2011 i nedanstående diagram är hämtad ur rapporten för granskningen "Fortsatt utredning avseende insatserna ledsagarservice och ledsagning i Stockholms stad" (2012).

Genomsnittligt antal beviljade timmar per månad (per beslut), SoL och LSS, 2007-2013

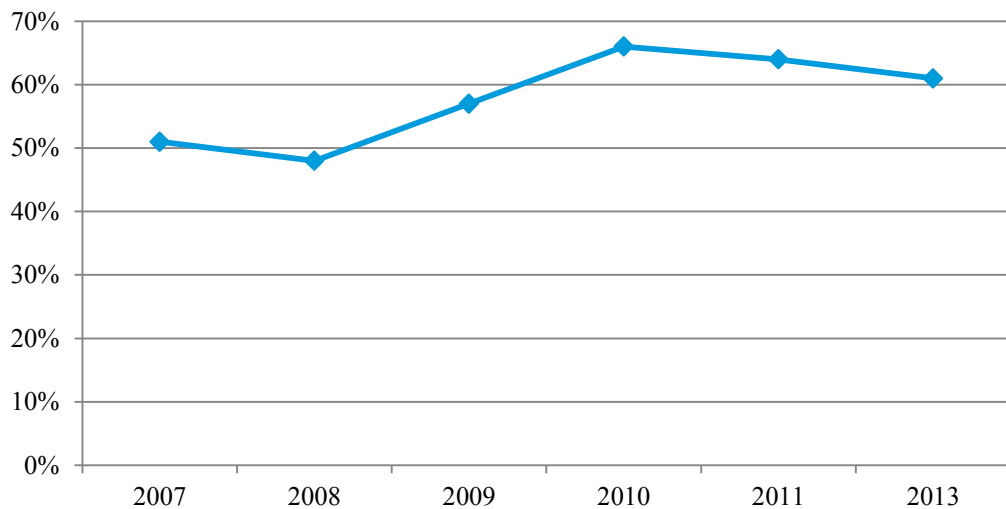
Det genomsnittliga antalet timmar per månad som beviljas minskar under den undersökta perioden, från 21 timmar per månad 2007 till 16 timmar per månad år 2013.

Totalt antal beviljade respektive utförda timmar, SoL och LSS

Av ovanstående diagram framgår att de senaste åren, sedan 2010, har skillnaden mellan beviljade och utförda timmar varit relativt jämn medan det under perioden före 2010 var en större skillnad. Detta framgår också av nedanstående diagram, som visar hur stor andel av de beviljade timmarna som utförs. Där framgår att utförandegraden är högre sedan 2010 jämfört med innan, även om det är en nedåtgående trend.

Utförandegrad, andel av utförda timmar i procent

Förhandsbesked enligt LSS om rätt till LSS-boende för vuxna

Personer med funktionsnedsättning som tänker bosätta sig i Stockholms kommun kan ansöka om förhandsbesked (16 § LSS) om rätt till LSS-insatser. Kommunen ska utan dröjsmål planera och förbereda insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till om han eller hon flyttar till kommunen. Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde. Följande tabell visar antal inkomna ansökningar om förhandsbesked till Stockholms stad under 2013 som avser insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, som är den i särklass vanligast insatsen vid ansökan om förhandsbesked från staden.

Antal inkomna ansökningar om förhandsbesked enligt 16 § LSS under 2013 som avsett bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, uppdelat per stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnd	Antal ansökningar	Varav från brukare i länet	Antal bifall	Antal avslag	Antal som rapporteras som ej verkställda
Bromma	1	1	1	1	
Enskede-Årsta-Vantör	2	2	1		1
Farsta	0				
Hägersten-Liljeholmen	4		2	1	1
Hässelby-Vällingby	2	1	1	1	
Kungsholmen	7	3	4	3	1
Norrmalm	3		1	1	
Rinkeby-Kista	1		1		1
Skarpnäck					
Skärholmen	4	3	2	1	2
Spånga-Tensta	0			7	
Södermalm	8	1	1		
Älvsjö	2	2		1	
Östermalm	0				
Totalt	34	13	14	16	6

Totalt ansökte 34 personer från andra kommuner i landet, varav 13 personer från andra kommuner i Stockholms län, om förhandsbesked om rätt till insatsen bostad med särskild service enligt LSS under 2013. I 14 fall lämnades positivt förhandsbesked om rätt till insatsen och i 16 fall lämnades negativt förhandsbesked. I tre fall pågick utredning fortfarande vid årets slut och i ett fall tog personen tillbaka sin ansökan. Sex av de 14 förhandsbeskeden som innebar bifall till bostad med särskild service kunde ej verkställas inom tre månader och rapporterades till IVO som ej verkställda. I ett fall hade ett beslut inte verkställts men rapporteringsskyldigheten hade ännu inte inträtt vid årets slut.

En begäran om förhandsbesked ska i staden handläggas och verkställas av stadsdelsnämnden i den stadsdel som den enskilde vill bosätta sig i och ska behandlas på samma sätt som om den enskilde redan var bosatt i kommunen.

KBH

Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, KBH, har beviljats sammanlagt 710 personer till en kostnad av 10,5 miljoner kronor under 2013.

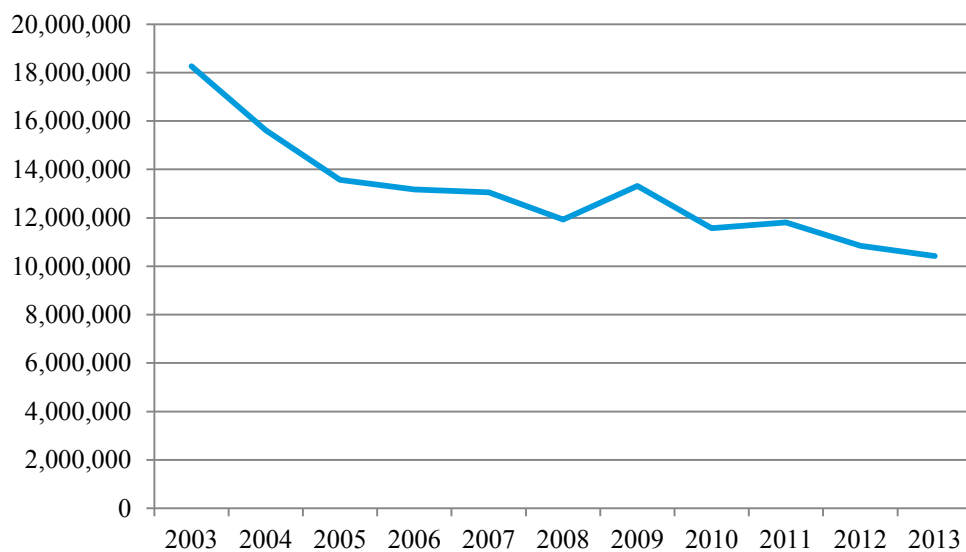
Antal personer med KBH och kostnader per stadsdelsnämnd hela året 2013

Stadsdelsnämnd	Antal personer	Kostnad 2013
Bromma	53	701 702
Enskede-Årsta-Vantör	99	1 120 451
Farsta	32	300 099
Hägersten-Liljeholmen	51	684 028
Hässelby-Vällingby	64	741 680
Kungsholmen	33	1 436 835
Norrmalm	36	828 776
Rinkeby-Kista	16	360 326
Skarpnäck	51	386 885
Skärholmen	31	532 342
Spånga-Tensta	36	291 460
Södermalm	118	2 013 625
Älvsjö	39	398 569
Östermalm	51	630 076
Totalt	710	10 426 854

Sett över tid visar resultatet på en fortsatt minskning av stadens kostnader för KBH (se tabellen på nästa sida). En trolig förklaring är att den fortsatta höjningen av Försäkringskassans nivåer för genomsnittlig bostadskostnad för Stockholms län har medfört att fler personer hamnar under gränsvärdena för KBH. Vidare har det låga ränteläget för bostadslån sannolikt betydelse. På sikt är det emellertid rimligt att anta att inflyttning till nyproducerade bostäder kommer att resultera i en ökning av antal personer och kostnader för KBH.

Intressant att notera är att stadsdelsnämndernas utbetalningar inte alltid står i proportion till antalet personer med KBH. Exempelvis har Älvsjö stadsdelsnämnd betalat ut drygt 398 tkr i KBH till 39 personer under 2013, medan Kungsholmen har betalat ut nära 1 437 tkr till 36 personer. En förklaring är skillnader i boendekostnader på grund av geografiskt läge, något som kan få ökad betydelse vartefter KBH-berättigade personer flyttar in i dyrare nyproducerade bostäder.

Utbetalning av KBH år 2004-2013

Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2013

Staden rapporterar varje kvartal antalet gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader, eller som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader, till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). I många fall rapporteras ett och samma beslut flera kvartal i rad.

Vid årets slut (kvartal 4) hade staden 86 ej verkställda beslut enligt LSS och 11 ej verkställda beslut enligt SoL inom verksamhetsområdet. 70 procent av de ej verkställda besluten enligt LSS avsåg bostad med särskild service för vuxna.

Utöver de ej verkställda beslut som redovisas i följande två tabeller fanns vid årets slut 51 ej verkställda beslut enligt SoL inom verksamhetsområdet IOF.

Ej verkställda beslut LSS 2013

Typ av insats	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Avlösarservice	2	2	3	1
Boende för barn och ungdom				
Bostad för vuxna	53	51	59	59
Daglig verksamhet	7	6	13	10
Kontaktperson	7	1	2	4
Korttidstillsyn			1	1
Korttidsvistelse	2	5	11	7
Ledsagarservice	2	1	3	3
Annat	1		1	1
Summa	74	66	93	86

Typ av insats	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4
Avlösarservice	2	2	3	1
Boende för barn och ungdom	-			
Bostad för vuxna	53	51	59	59
Daglig verksamhet	7	6	13	10
Kontaktperson	7	1	2	4
Korttidstillsyn			1	1
Korttidsvistelse	2	5	11	7
Ledsagarservice	2	1	3	3
Annat	1		1	1
Summa	74	66	93	86

Ej verkställda beslut SoL 2013

Typ av insats	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Avlösning i hemmet				
Boendestöd	2	2	2	1
Permanent bostad	9	5		1
Bostad (IFO)			5	1
Dagverksamhet/sysselsättning	1			1
Hemtjänst	2	4	3	4
Kontaktfamilj				
Kontaktperson				1
Stödboende		1		
Ledsagning			2	1
Annat bistånd	1	1	2	1
Summa	15	13	14	11

Valfrihet, LOV

Under 2013 har fyra upphandlingar av LSS-verksamheter genomförts enligt LOV, Lagen om valfrihetssystem. I tabellen nedan redovisas en jämförelse med 2011 och 2012. Antalet enheter är betydligt fler än antalet utförare vilket förklaras av att vissa utförare har blivit godkända för flera verksamheter inom sitt företag.

Antal privata utförare och enheter upphandlade enligt LOV 2011 – 2013

Verksamhet	Antal utförare 2011	Antal enheter 2011	Antal utförare 2012	Antal enheter 2012	Antal utförare 2013	Antal enheter 2013
Barnboende	4	10	5	11	6	10
Vuxenboende	0	0	0	0	1	1
Daglig verksamhet	26	75	28	78	31	82
Korttidshem	19	35	20	37	20	39
Ledsagarservice/	47	47	58	58	76	76

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
80 (91)

avlösarservice						
Totalt:	96	167	111	184	134	209

Som framgår av tabellen är det LSS-verksamheterna ledsagarservice och avlösarservice, korttidshem för barn, ungdomar och vuxna samt daglig verksamhet som fortsatt visar de största volymerna i antal godkända utförare.

När det gäller det fortsatt höga och ökande antalet utförare av ledsagarservice och avlösarservice kan det konstateras att ett betydande antal utförare har få eller inga uppdrag alls. Skälet kan bland annat vara att många hemtjänstföretag och assistansföretag ser det som en extra möjlighet gentemot sina kunder att vara god-

kända för ledsagarservice och avlösarservice men att den delen av verksamheten inte är den primära för företaget.

Det finns ett tillägg i förfrågningsunderlaget för ledsagarservice och avlösarservice som innebär att de godkända utförare av ledsagarservice och avlösarservice som under året inte haft ett enda utfört uppdrag avslutas.

I likhet med 2012 och tidigare är det lågt intresse av att ansöka som utförare för barnboende och vuxenboende. 1 utförare för barnboende och en utförare för vuxenboende har tillkommit och 2 utförare för barnboende har avvecklat en enhet var på grund av vikande efterfrågan.

Antal respektive andel personer hos privata utförare med LOV-avtal den 27 augusti 2013 (mät datum för det prestationsrelaterade anslaget)

LSS-insats	Antal personer i LSS-verksamhet med LOV-avtal och andel i procent	Antal personer i övrig LSS-verksamhet och andel i procent	Antal personer i LSS-verksamhet totalt och andel i procent
Korttidshem för barn, ungdomar och vuxna	53 (60 %)	231 (40 %)	584 (100 %)
Bostad med särskild service barn och ungdom	19 (20 %)	80 (80 %)	99 (100 %)
Bostad med särskild service vuxna	3 (0,2 %)	1 248 (99,8 %)	1 251 (100 %)
Daglig verksamhet	895 (40 %)	1 319 (60 %)	2 214 (100 %)
Totalt:	1 270 (31 %)	2 878 (69 %)	4 148 (100 %)

Summan av det totala antalet som anges i tabellen är högre än antalet unika personer vilket har sin förklaring i att ett antal personer har beslut om såväl daglig verksamhet som bostad med särskild service för vuxna.

Enskilt driven LSS-verksamhet med LOV-avtal utgör 31 procent av den totala verksamheten för boende och daglig verksamhet. De personer som inte får stöd och service hos enskilda utförare med LOV-avtal, erhåller stöd och service i stadens egen regi, i stadens entreprenadverksamhet eller hos utförare som respektive stadsdelsnämnd tecknat individuella avtal med.

Omfattning och kostnader för verksamheterna

I följande tabeller redovisas antalet beslut och kostnader för verksamhetsområdet, dels det prestationsrelaterade anslaget där boende och daglig verksamhet ingår samt jämförelser av dessa kostnader och dels en tabell för övriga kostnader.

Prestationsrelaterat anslag

Verksamhet	Antal beslut 2011	Kostnader i mkr 2011	Antal beslut 2012	Kostnader i mkr 2012	Antal beslut 2013	Kostnader i mkr 2013
Gruppboendestad	874	913,6	910	945,6	923	957,8
Serviceboendestad	307	155,6	324	163,9	328	179,7
Eget boende med boendestöd	401	28,8	474	31,2	515	36,5
Daglig verksamhet	2 021	507,6	2 201	538,6	2 214	565,3
Barnboende	113	120,3	109	135,2	99	115,4
Korttidshem	584	132,4	587	132,3	584	147,9
Totalt	4 300	1 858,3	4 605	1 946,8	4 663	2 002,6

Övriga kostnader, ej prestationsrelaterade

Övriga kostnader	Kostnader i mkr 2011	Kostnader i mkr 2012	Kostnader i mkr 2013
Fast anslag	601	624,2	635,5
Assistansersättning de 20 första timmarna	323,9	335	354,8
Kommunövergripande verksamhet KÖV	19,1	17,7	17,7
Intäkter KÖV	2	2	2
Totalt:	942	974,9	1 006

Bostad med särskild service för barn och ungdom

Det totala antalet barn och ungdomar mellan 0 – 22 år som fick insatser enligt LSS från verksamhetsområdet i staden 2013 var 1 534. Av dessa barn och ungdomar fick 99 sitt stöd och sin omsorg i barn- och ungdomsboende. Det är en minskning med 14 personer sedan 2011. Minskningen bekräftar den trend som varit rådande sedan många år tillbaka. År 2004 fick nästan 200 barn och ungdomar stöd och omsorg i barn- och ungdomsboende. En förklaring till det minskande antalet barn och ungdom i bostad med särskild service är strävan att så långt som möjligt ge stödet i hemmet.

De barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service kan hänföras till tre grupper:

- De med mycket omfattande behov av stöd och omvårdnadsinsatser under dygnets alla timmar.
- Barn och ungdomar med funktionsnedsättning som leder till utåtagerande beteende.
- Barn och ungdomar som går i skolan på annan ort.

Som tidigare redovisats, är endast sex utförare anslutna till LOV-systemet. Totalt inom Stockholms län finns cirka 40 utförare. Mot bakgrund av att de barn och ungdomar med behov av boende utanför familjen har mycket individuella krav på boendet är det angeläget att valet av boende sker omsorgsfullt och att det finns ett rikt utbud att välja ur.

Bostad med särskild service för vuxna

Bostad med särskild service för vuxna upphandlas i likhet med barnboende, korttidsboende, daglig verksamhet och ledsagarservice/avlösarservice, enligt LOV. Från 1 januari 2010 till och med den 1 oktober 2013 har 16 upphandlingar genomförts och 134 utförare har tecknat avtal med staden. Av tabellerna framgår att endast en utförare har tecknat avtal med staden när det gäller vuxenboende.

Förklaringarna till att privata utförare inte ansluter sig till LOV kan vara flera men några av dem kan troligen hänföras till en kombination av prisbild och insatsens karaktär:

- Ersättningarna som stadsdelsförvaltningarna betalar till privata utförare som står utanför LOV, ligger i allmänhet högre än de ersättningar staden beslutat om i resursfördelningssystemet.
- Bostad med särskild service för vuxna är ett permanent boende vilket innebär att den enskilde kan ha sitt boende på samma adress i kanske 25 – 30 år. Det är således liten omsättning på lägenheter i jämförelse med platser i daglig verksamhet och korttidsboende. Detta gör troligen att incitamentet för utförarna att ansluta sig till LOV är litet. Till den låga omsättningen bidrar också bristen på lägenheter.
- Bostad med särskild service för vuxna upphandlas endast inom Stockholms stad. Detta förhållande har sin grund i LSS-lagstiftningen och folkbokföringens regler om att man ska vara folkbokförd i den kommun man har sin stadigvarande bostadsadress.

Brukarundersökning

Stadsledningskontoret genomför varje år en brukarundersökning bland personer som får vissa insatser enligt LSS inom stadens valfrihetssystem enligt LOV. Resultaten på några utvalda frågor för boende enligt LSS för vuxna samt daglig verksamhet redovisas nedan. I år är siffrorna även uppdelade efter kön vilket de inte varit tidigare år.

Vuxenboende

Vuxenboende innebär bostad med särskild service för vuxna enligt LSS 9§. Personen bor då i en grupp- eller servicebostad.

Andel nöjda brukare i vuxenboende i procent

Urval av frågor	Totalt 2012	Kvinnor 2013	Män 2013	Totalt 2013	Förändring 2012/2013
Jag har själv varit med och planerat det stöd jag får	61 %	64 %	56 %	60 %	-1 %
Jag får det stöd jag behöver i mitt boende	77 %	78 %	78 %	78 %	1 %
Jag trivs med personalen	79 %	82 %	85 %	84 %	5 %
Jag känner mig trygg i min bostad	86 %	88 %	88 %	88 %	2 %

Källa: Brukarundersökning 2013, Stadsledningskontoret

Andel nöjda brukare i daglig verksamhet i procent

Urval av frågor	Totalt 2012	Kvinnor 2013	Män 2013	Totalt 2013	Förändring 2012/2013
Jag har själv varit med och planerat min dagliga verksamhet	70 %	70 %	69 %	70 %	
Jag får prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter om jag vill	69 %	76 %	71 %	73 %	4 %
Jag får det stöd jag behöver	79 %	82 %	79 %	81 %	2 %
Jag trivs med personalen	88 %	89 %	89 %	89 %	1 %
Jag känner mig trygg i min dagliga verksamhet	86 %	88 %	87 %	87 %	1 %

Källa: Brukarundersökning 2013, Stadsledningskontoret

De största totala förändringarna som har skett gäller brukarens trivsel med personalen samt att brukarna anger att de får prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter om de önskar. I övrigt skiljer sig inte de totala omdömena nämnvärt jämfört med år 2012. En viss negativ förändring ses i att andelen som anger att de får vara med och planera sin dagliga verksamhet har minskat med en procentenhet.

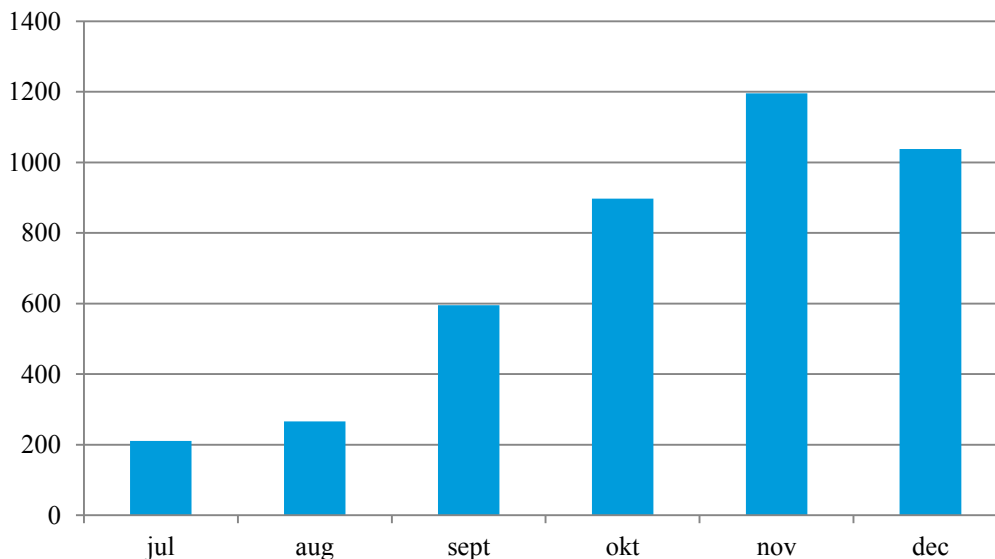
I stort skiljer sig inte svaren mellan vad kvinnor respektive män. På två frågor finns dock en viss skillnad; andelen kvinnor som anger att de får vara med och planera sitt stöd i vuxenboende är högre än andelen män, 64 respektive 56 procent, liksom andelen kvinnor i daglig verksamhet som anger att de får prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter om de vill. I den sistnämnda frågan anger 76 procent kvinnor att de får det mot 71 procent av männen.

Kontaktcenter Funktionsnedsättning

Den 1 juli 2013 startade serviceförvaltningen Kontaktcenter Funktionsnedsättning för personer med funktionsnedsättning. Kontaktcenter ska ge information och vägledning om stöd- och serviceformer till personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga, om vilken förvaltning i staden eller annan myndighet man kan vända sig till samt bistå med kontaktuppgifter. Kontaktcenter kan även hjälpa den enskilde med att få kontakt med en handläggare.

Den 1 november 2013 var samtliga stadsdelsnämnder anslutna till kontaktcentret och vid årets slut hade totalt 4 714 samtal tagits emot.

Antal ärenden hos Kontaktcenter Funktionsnedsättning juli – december 2013

Handläggning av ärenden som rör personer med funktionsnedsättning

Inom verksamhetsområdet arbetar cirka 150 handläggare. Socialförvaltningens uppföljning av stadsdelsnämndernas ärendemängd per handläggare år 2013 visar att varje handläggare har i genomsnitt 61 ärenden var, men att ärendemängden varierar mellan 40 – 74 ärenden per handläggare. Merparten av handläggare har mellan 60 - 70 ärenden, minst antal ärenden har barnhandläggare. Uppföljningen har gjorts genom en enkät till beställarenhetscheferna i oktober 2013.

En handläggares ärendeansvar kan omfatta antingen vuxna eller barn med funktionsnedsättning, alternativt både vuxna och barn. Därutöver kan tillkomma ansvar för KBH, riksfärdtjänst och färdtjänstutredningar samt beslut om assistansersättning från Försäkringskassan vad gäller sjuklön vid ordinarie assistents sjukdom, administration av kommunens kostnadsansvar för de 20 första timmarna mm. Oavsett hur verksamheten organiseras finns ett behov av stabilitet inom verksamhetsområdet för att trygga, upprätthålla och utveckla kvaliteten. Här avses rättstillämpning, rättssäkerhet, likvärdighet och kontinuitet i handläggningen för personer med funktionsnedsättning. Likaså behöver handläggarnas förutsättningar att klara de ökade uppföljningskrav på beslutade insatser, inte minst i barnärenden, som följer av lagstiftningen uppmärksammas.

Hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS

Den 11 november 2013 beslutade Hälso- och sjukvårdsnämndens presidium och Kommunförbundet Stockholms Läns sociala välfärdsberednings presidium att uppdra åt hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) och KSL-kansliet att utreda hur § 11 i Principöverenskommelsen från 1994-05-27 kan avvecklas. Överenskommelsen från 1994 innebär att landstinget, efter kommunaliseringen av omsorgsverksamheterna 1995, fortsatte att utföra den hälso- och sjukvård som kommunerna enligt hälso- och sjukvårdslagen § 18, 18a – c, ansvarar för.

Uppdraget innebär att utförandet av all den hälso- och sjukvård som kommunerna ansvarar för ska överföras till kommunerna. Detta ska ske genom skatteväxling och ett överförande föreslås till den 1 januari 2016.

Lex Sarah

Under 2013 antog kommunfullmäktige riktlinjer för lex Sarah som ska ligga till grund för en gemensam hantering i staden av det lagstadgade ansvaret som rapportering av missförhållanden och anmälan om allvarliga missförhållanden till tillsynsmyndigheten (Inspektionen för vård och omsorg (IVO)). Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har i en enkät till samtliga berörda nämnder följt upp deras rapporterade missförhållanden under 2013.

Nedan redovisas antalet inkomna lex Sarah-rapporter om missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande till respektive ansvarig nämnd samt hur många av dessa som har anmälts till IVO som allvarligt missförhållande eller påtaglig risk för allvarligt missförhållande. I redovisningen inkluderas även information från enskilt bedriven verksamhet enligt SoL och LSS (inklusive entreprenad) om lex Sarah-rapporter som inkommit till deras verksamhet och hur många av de inkomna rapporterna som anmälts till IVO. I ett fall har information om en lex Sarah-rapport inkommit från en annan kommun som för en stadsdelsnämnds räkning utfört en beställd insats.

Antal inkomna lex Sarah-rapporter år 2013 samt information om rapporter från verksamhet i enskild regi eller i annan kommun som på uppdrag av nämnder i staden utfört insatser enligt SoL eller LSS.

Ansvarig nämnd	Egen verksamhet	Varav till IVO	Enskild regi	Varav till IVO	Annan kommun	Varav till IVO
Arbetsmarknadsnämnden	0					
Bromma	12	1	6	5		
Enskede-Årsta-Vantör	24	15	7	5		
Farsta	11	4	3	3		
Hägersten-Liljeholmen	14	2	2	2		
Hässelby-Vällingby	12	4	3	3		
Kungsholmen	9	6	8	8		
Norrmalm	2	2	15	6		
Rinkeby-Kista	14	6	5	4	1	
Skarpnäck	2	1	8	8		
Skärholmen	20	6	19	2		
Spånga-Tensta	11	3	5			
Södermalm	28	5	20	11		
Älvsjö	2	0	8	6		
Östermalm	2	1	6	4		
Socialnämnden	15	2				
Äldrenämnden	2	1				
Utbildningsnämnden	0					
Totalt	180	59	115	67	1	0

Totalt har 180 missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden rapporterats till stadens nämnder. Av dessa har 59 ansetts så allvarliga att de anmälts till IVO. Från verksamhet i enskild regi som på uppdrag av staden utfört insatser enligt SoL och LSS har det inkommit information om 115 rapporterade missförhållanden/påtagliga risker för missförhållanden och 67 av dessa har ansetts så allvarliga att de anmälts till IVO.

Bestämmelserna om lex Sarah omfattar hela socialtjänstens verksamhet. En indelning efter verksamhetsområde ger följande fördelning av inkomna rapporter:

Verksamhetsområde	Egen regi	Varav till IVO	Enskild regi	Varav till IVO	Annan kommun	Varav till IVO
Äldreomsorg	81	28	61	45		
Funktionsnedsättning	55	18	50	21		
Socialpsykiatri	5	2	1	0		
Vuxen/ missbruk	14	2	1	1	1	
Barn och ungdom	14	5	2	0		
Ekonomiskt bistånd	12	4	0	0		
Kvinnojour mm.	0	0	0	0		
Totalt	181	59	115	67	1	0

Av ovanstående framgår att rapporteringen är ojämnt fördelad mellan socialtjänstens verksamhetsområden i staden. Resultatet återspeglar sannolikt att lagändringen den 1 juli 2011 om att de nya lex Sarah-reglerna ska gälla för hela socialtjänsten, ännu inte tillämpas fullt ut inom socialtjänstens olika verksamhetsområden. Förekomsten av rapporter som utreds och åtgärdas inom ramen för lex Sarah kan med fördel användas som indikator på hur ledningssystemet för det systematiska kvalitetsarbetet inom stadens socialtjänst fungerar framöver.

Socialförvaltningen bedömer att det finns en underrapportering inom samtliga verksamhetsområden, även om äldreomsorg och funktionsnedsättning har fler rapporter än övriga. Resultaten måste samtidigt betraktas i relation till storleken på respektive verksamhetsområde.

Av de missförhållanden som rapporterats i staden dominerar brister i utförandet av insatser, vilket framgår av följande tabell.

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013
90 (91)

Typ av missförhållande	Antal lex Sarah-rapporter
Hot mot psykisk hälsa	9
Hot mot fysisk hälsa	56
Hot mot personlig säkerhet	25
Brister i bemötande	21
Brister i rättssäkerhet i handläggningen och genomförandet	40
Brister i utförandet av insatser	128
Sexuella övergrepp	4
Ekonomiska övergrepp	25
Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik	9
Annat	8

En lex Sarah-rapport kan avse fler än en typ av missförhållande. En rapport om hot mot fysisk eller psykisk hälsa kan exempelvis även omfatta brister i utförandet av insatser osv. Rapporter som avser hot mot fysisk hälsa kan antas avse genomförandet av insatser. Därutöver noteras att jämförelsevis många brister i rättssäkerhet i handläggningen och genomförandet av insatser har rapporterats, liksom brister i ekonomiska övergrepp och bemötande. Åtta (8) rapporterade missförhållanden har sorterats in under ”Annat” och det finns tyvärr inte närmare angivet vilken typ av missförhållande dessa rapporter avsett.

Anhörigstöd

Kommunen ska enligt 10 kap 5 § SoL ge stöd för att underlätta för anhöriga som vårdar personer som är långvarigt sjuka eller äldre eller som stödjer närstående som har funktionsnedsättning. Stödet ska kunna ges både som generella insatser och som individuellt behovsprövade insatser. I februari 2013 antog kommunfullmäktige ett program som ska ligga till grund för stadens stöd till anhöriga fram till och med år 2016. Uppföljningar har visat att det stöd som staden tillhandahåller skiljer sig mellan olika stadsdelsnämnder och att det inte sker på ett likvärdigt sätt. Ett mått är antal beslut som registrerats i Paraplysystemet och som avser individuellt behovsprövat anhörigstöd som den anhöriga har ansökt om för egen del med stöd av 5 kap 10 § SoL. I staden har två sådana beslut fattats inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning inklusive socialpsykiatri under 2013.
